

Kendelse af 11. april 2012 (J.nr. 2011-0024528)

Styrelsens påtale om overtrædelse af god revisorskik ophævet.

Revisorlovens § 16.

(Finn L. Meyer, Anders Hjulmand og Steen Mejer)

DEN

J.NR. 2011-0024528

Kendelse

Statsautoriseret revisor K1

og

Statsautoriseret revisor K2

mod

Erhvervsstyrelsen (tidligere Erhvervs- og Selskabsstyrelsen)

Ved skrivelse af 18. april 2011 har advokat A på vegne af de statsautoriserede revisorer K1 og K2 klaget over Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse af 22. marts 2011, hvorved styrelsen påtalte, at revisorerne har overtrådt god revisorskik.

Sagens omstændigheder:

I Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse af 22. marts 2011 hedder det:

”...

I henhold til revisorlovens § 37 har Erhvervs- og Selskabsstyrelsen iværksat en undersøgelse af ovenstående årsrapport. Undersøgelsen blev iværksat, idet Fondsrådet den 22. februar 2010 traf afgørelse om, at B A/S' årsrapport for 2008 på flere områder ikke var aflagt i overensstemmelse med IFRS.

I forbindelse med undersøgelsen har styrelsen modtaget jeres redegørelser af 14. september 2010 og 21. oktober 2010.

På grundlag af den gennemførte undersøgelse finder Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, at de underskrivende revisorer:

- har overtrådt revisorlovens § 16, stk. 1, om god revisorskik ved, at de underskrivende revisorer har undladt at foretage den nødvendige konsultation på nedenstående områder i henhold til RS 220, afsnit 30. De underskrivende revisorer har dermed ikke indsamlet tilstrækkeligt og egnet

revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen, jf. RS 500, afsnit 2, hvilket kunne have medført fejl i revisionspåtegningen.

Styrelsen skal derfor give de underskrivende revisorer en påtale for overtrædelse af revisorlovgivningen. Styrelsen agter ikke at foretage sig yderligere i den anledning. Det skal dog påpeges, at en gentagelse af tilsvarende overtrædelse af revisorlovgivningen vil kunne føre til en disciplinær sag.

Styrelsen skal i den forbindelse understrege, at påtalen er givet til de underskrivende revisorer. Styrelsen har således ikke fundet anledning til at give revisionsvirksomheden en påtale for manglende politikker og procedurer vedrørende konsultation.

Styrelsen har modtaget dokumentation vedrørende udført konsultation på revisionsopgaven, men som angivet i styrelsens brev af 2. februar 2011, har denne konsultation efter styrelsens vurdering ikke adresseret de konkrete forhold som nævnt i styrelsens afgørelse.

Afgørelsen kan, jf. revisorlovens § 51, senest 4 fire uger efter dateringen indbringes for Erhvervsankenævnet, Kampmannsgade 1, Postbox 2000, 1780 København V. Styrelsen skal bemærke, at Erhvervsankenævnet for behandling af en klage opkræver et gebyr, som helt eller delvist kan tilbagebetales, hvis klager får medhold i nævnet.

Styrelsens påtale er begrundet i de nedenstående forhold.

Måling af ubebyggede grunde

1) Faktiske forhold

B har i tidligere år erhvervet tre ubebyggede grunde. Grundene blev klassificeret som investeringsejendomme og målt til dagsværdi. Senere begyndte B at lave udviklingsprojekter for grundene, hvorefter dagsværdien for grundene blev fastfrosset på tidspunktet for påbegyndelsen af udviklingsprojekterne.

Følgende afsnit fremgår af Bs regnskabspraksis:

”Investeringsejendomme under udvikling omfatter investeringsejendomme, hvor der er igangsat udvikling (bygninger under opførelse, tilbygninger og ombygningsprojekter) med henblik på fremtidig anvendelse som investeringsejendomme. Mens investeringsejendommene er under udvikling, måles de oprindelige investeringsejendomme til dagsværdien på tidspunktet for projektets igangsætning. Afholdte omkostninger til udvikling, der forventes at forøge investeringsejendommenes fremtidige afkast eller dagsværdi, måles i udviklingsperioden til kostpris og tillægges dagsværdien på den oprindelige investeringsejendom.

Ved udvikling på investeringsejendomme tillægges endvidere låneomkostninger, der kan henføres til udviklingsprojektet. Når udviklingen af investeringsejendommen er tilendebragt, overføres ejendommen til færdige inve-

steringsejendomme og værdireguleres til den samlede dagsværdi af den færdigudviklede investeringsejendom. Værdiregulering til dagsværdi, herunder ændringer til dagsværdi, der kan henføres til den oprindelige investeringsejendom i udviklingsperioden indregnes i resultatopgørelsen i posten "Værdiskabelse ved projektudvikling til egen beholdning".

Investeringssejendomme under udvikling testes minimum årligt for værdiforringelse."

Der blev i 2008 foretaget nedskrivning af 2 af de 3 grunde, idet der forelå indikation på, at dagsværdien var lavere end de bogførte værdier af grundene.

Fondbrådet har i deres brev af 22. februar 2010 truffet afgørelse om, at de tre grunde fortsat skal indregnes til dagsværdi i henhold til IAS 40, afsnit 33, efter der er igangsat projekter på disse, og at der derfor løbende skal ske værdiregulering til dagsværdi.

Fondbrådet har endvidere vurderet, at B ikke kunne benytte undtagelsen i IAS 40, afsnit 53, omkring måling til kostpris, idet grundene efter første indregning blev målt til dagsværdi, og dagsværdien kunne opgøres pålideligt.

Idet der ikke har været værdistigninger på de tre grunde, efter værdien blev fastfrosset, har fejlen ikke haft nogen beløbsmæssig indvirkning på årsrapporten for 2008.

2) Retligt grundlag

Revisionsstandarden anses for at udfylde god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, og de godkendte revisorer skal efterleve principperne i revisionsstandarden i forbindelse med revision af årsrapporter.

Det fremgår af RS 200, afsnit 2, at målet med revision af regnskaber er at sætte revisor i stand til at afgive en konklusion om, hvorvidt regnskabet i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med en relevant begrebsramme.

Det fremgår af RS 220, afsnit 30, at den opgaveansvarlige partner er ansvarlig for, at opgaveteamet foretager passende konsultation vedrørende vanskelige eller omtvistelige forhold.

Det fremgår af RS 500, afsnit 2, at revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen.

3) Revisorernes bemærkninger

Revisorerne redegør i deres skrivelse af 14. september 2010 for, at de og B er enige med Fondbrådet i, at ubebyggede grunde, der før har været indregnet som investeringsejendomme og målt til dagsværdi, fortsat skal indregnes som investeringsejendomme og måles til dagsværdi. De anfører endvidere, at dette også er måden, hvorpå dette er behandlet på i årsrapporten for 2008.

Endvidere henviser revisorerne til Bs brev til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen af 3. februar 2010, hvor af det fremgår, at *”Dagsværdi af eksisterende ejendom indregnes til dagsværdi på tidspunktet for begyndelsen af projektet. Fald i dagsværdi indregnes, stigning i dagsværdi indregnes som udgangspunkt ikke pga. usikkerhed i måling af elementet isoleret set.”*. I redegørelsen har revisorerne konkluderet, at de er enige i denne behandling, og at de har betragtet dette som en praktisk anvendelse af virksomhedens regnskabspraksis.

Revisorerne anfører, at de har været enige med ledelsen i den regnskabsmæssige behandling.

I revisorerne redegørelse af 21. oktober 2010 anfører de, at idet de ikke har anset den regnskabsmæssige behandling af de ubebyggede grunde som værende en fravigelse af IFRS, har de ikke foretaget konsultation eller konkret diskuteret forholdet med kvalitetssikringskontrollanten. De anfører endvidere, at de har haft tilknyttet en IFRS specialist til revisionsteamet.

4) Erhvervs- og Selskabsstyrelsens vurdering

Det er styrelsens vurdering, at revisorerne burde have været opmærksomme på, at den af B anvendte regnskabspraksis var i strid med principperne i IFRS, jf. IAS 40, afsnit 33.

Fondbrådet har i deres afgørelse på side 15 anført, at når det er muligt at opgøre dagsværdien i forbindelse med nedskrivningen i 2008, burde det også være muligt at finde en dagsværdi på de ubebyggede grunde med igangsatte projekter generelt, herunder også i tilfælde af eventuel opskrivning.

Set i lyset af Fondbrådets afgørelse er det styrelsens vurdering, at den anvendte regnskabspraksis er en fravigelse af principperne omkring dagsværdireguleringen af investeringsejendomme i IFRS, og at revisorerne derfor burde have søgt konsultation omkring forholdet, jf. RS 220, afsnit 30.

Idet revisorerne har undladt at søge konsultation om ovenstående forhold er det styrelsens vurdering, at revisorerne ikke har revideret forholdet i overensstemmelse med god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, sammenholdt med RS 220, afsnit 30 og RS 500, afsnit 2.

Præsentation af grunde og projektomkostninger i én linje

Faktiske forhold

De i forhold ”Måling af ubebyggede grunde” nævnte grunde er sammen med projektomkostninger klassificeret som ”Investeringsejendomme under udvikling”, dvs. vist i én linje under langfristede aktiver.

I posten ”Investeringsejendomme under udvikling” måles således en del af posten til dagsværdi, mens en anden del måles til kostpris.

Det er Fondbrådets vurdering, at grunde og projektomkostninger ikke kunne præsenteres i samme linje i balancen, jf. IAS 1, afsnit 68.

Fondbrådet afgørelse bevirkede, at kr. 107,5 mio. skulle flyttes fra "Investerings ejendomme under udvikling" til "Udviklingsprojekter på investerings ejendomme" i årsrapporten for B for 2008. Afgørelsen havde ikke påvirkning på resultat eller egenkapital.

Retligt grundlag

Revisionsstandarden anses for at udfylde god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, og derfor skal de godkendte revisorer efterleve principperne i revisionsstandarden i forbindelse med revision af årsrapporter.

Det fremgår af RS 200, afsnit 2, at målet med revision af regnskaber er at sætte revisor i stand til at afgive en konklusion om, hvorvidt regnskabet i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med en relevant begrebsramme.

Det fremgår af RS 220, afsnit 30, at den opgaveansvarlige partner er ansvarlig for, at opgaveteamet foretager passende konsultation vedrørende vanskelige eller omtvistelige forhold.

Det fremgår af RS 500, afsnit 2, at revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen.

Revisorernes bemærkninger

Revisorerne har i deres redegørelse af 14. september 2010 anført, at de ikke mener, at det klart fremgår af IFRS, om udviklingsprojekter på eksisterende investeringsejendomme skal præsenteres sammen med andre materielle anlægsaktiver, der måles til kostpris, eller sammen med eksisterende investeringsejendomme, idet de betragtes som en del af et samlet aktiv, hvor et delelement blot måles til kostpris.

Revisorerne har redegjort for, at Bs direktør har præsenteret præsenteringsmåden for revisorerne, og at revisorerne har accepteret denne præsenteringsmåde, blandt andet under hensyntagen til kravet i IAS 1 (2003), afsnit 68, der angiver en række hovedposter, som balancen i det mindste skal indeholde.

Revisorerne anfører, at de har været enige med ledelsen i den regnskabsmæssige behandling.

I revisorernes redegørelse af 21. oktober 2010 anfører de, at idet de ikke har anset den af B valgte præsenteringsmåde som værende en fravigelse af IFRS, har de ikke foretaget konsultation eller konkret diskuteret forholdet med kvalitetssikringskontrollanten. De anfører endvidere, at de har haft tilknyttet en IFRS specialist til revisionsteamet.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens vurdering

Det er styrelsens vurdering, at revisorerne burde have været opmærksomme på, at den af B anvendte regnskabspraksis var i strid med principperne i IFRS.

IAS 1 (2003), afsnit 72, angiver, at beslutningen om, hvorvidt supplerende poster skal præsenteres separat, beror på en vurdering af blandt andet aktivernes art.

IAS 1 (2003), afsnit 73 angiver, at anvendelse af forskellige målingsgrundlag for forskellige kategorier af aktiver indikerer, at de er forskellige af art og funktion og derfor skal præsenteres som separate regnskabsposter.

Henset til de ovenstående bestemmelser i IAS 1 samt Fondsrådets afgørelse af 22. februar 2010 er det styrelsens vurdering, at præsentation i én linje efter styrelsens vurdering er en fravigelse af principperne i IFRS. Efter styrelsens vurdering burde revisorerne derfor have søgt konsultation omkring forholdet, jf. RS 220, afsnit 30.

Idet revisorerne har undladt at søge konsultation om ovenstående forhold er det styrelsens vurdering, at revisorerne ikke har revideret forholdet i overensstemmelse med god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, sammenholdt med RS 220, afsnit 30 og RS 500, afsnit 2.

Overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringsejendomme

Faktiske forhold

B har opført 146 lejligheder beliggende på C [bydel] i D [by]. Heraf er 61 lejligheder solgt, og de resterende 85 lejligheder er overført fra projektbeholdning til investeringsejendomme.

Der blev indgået en aftale med en ekstern mægler om udlejning af de 85 lejligheder. Pr. 31. december 2008 var der underskrevet lejekontrakter på 26 lejligheder, og det var forventningen at de resterende lejligheder blev udlejet i løbet af 2009.

I henhold til formidlingsaftalen med den eksterne mægler kunne denne også sælge de enkelte lejligheder og lejlighederne blev annonceret til salg eller til leje på mæglerens hjemmeside.

Det var Fondsrådets vurdering, at den enkelte lejlighed skulle betragtes som en selvstændig ejendom, idet den enkelte lejlighed markedsføres selvstændigt og juridisk betragtes som selvstændig ejendom.

Fondsrådet skriver endvidere, at det klart fremgår af bestemmelsen i IAS 40, afsnit 57 (d), at der skal være indgået en lejeaftale for, at ejendommene kan overføres fra projektbeholdning til investeringsejendomme.

I henhold til Fondsrådets afgørelse skal de ikke udlejede lejligheder fortsat indregnes og måles efter IAS 2, varelager.

Fondbrådet afgørelse bevirkede at kr. 195,6 mio. skulle flyttes fra "Investerings ejendomme" til "Projektbeholdninger" i årsrapporten for B for 2008. Afgørelsen havde ikke påvirkning på resultat eller egenkapital.

Retligt grundlag

Revisionsstandarderne anses for at udfylde god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, og derfor skal de godkendte revisorer efterleve principperne i revisionsstandarderne i forbindelse med revision af årsrapporter.

Det fremgår af RS 200, afsnit 2, at målet med revision af regnskaber er at sætte revisor i stand til at afgive en konklusion om, hvorvidt regnskabet i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med en relevant begrebsramme.

Det fremgår af RS 220, afsnit 30, at den opgaveansvarlige partner er ansvarlig for, at opgaveteamet foretager passende konsultation vedrørende vanskelige eller omtvistelige forhold.

Det fremgår af RS 500, afsnit 2, at revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen.

Revisorernes bemærkninger

Revisorerne har i deres redegørelse af 14. september 2010 anført, at det centrale i bestemmelsen er, at der er sket en ændring i anvendelsen af ejendommen, og at denne ændring skal være materialiseret ved en konkret handling eller begivenhed og ikke kun en ledelsesmæssig beslutning.

Revisorerne anfører, at de ikke mener, at IAS 40, afsnit 57, omkring hvornår der kan ske overførsel mellem investeringsejendomme og andre poster i balancen er udtømmende. De henviser i den forbindelse til deres publikation F[Es udgivelse], hvor denne angiver, at en ændring i anvendelse af en ejendom "may be evidenced by...".

Revisorerne anfører, at de har været enige med ledelsen i den regnskabsmæssige behandling.

I revisorernes redegørelse af 21. oktober 2010 anfører de, at idet de ikke har anset den af B valgte regnskabsmæssige behandling af lejlighederne som værende en fravigelse af IFRS, har de ikke foretaget konsultation eller konkret diskuteret forholdet med kvalitetssikringskontrollanten. De anfører endvidere, at de har haft tilknyttet en IFRS specialist til revisionsteamet.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens vurdering

Det er styrelsens vurdering, at revisorerne burde have været opmærksomme på, at den af B anvendte regnskabspraksis var i strid med principperne i IFRS, jf. IAS 40, afsnit 57.

IAS 40, afsnit 57, angiver, at "Der skal udelukkende foretages en overførsel til eller fra investeringsejendomme ved ændring i ejendommens anvendelse"

IAS 40, afsnit 57d, angiver, at ”når en operationel leasingkontrakt indgås med anden part, overføres ejendommen fra handelsejendom til investerings ejendom”.

I henhold til revisorerne's redegørelse af 14. september 2010 er de enige i, at der skal være sket en ændring i anvendelsen af ejendommen, og at denne ændring skal være materialiseret ved en konkret handling eller begivenhed og ikke kun som en ledelsesmæssig beslutning.

I det konkrete tilfælde er lejlighederne stadig til salg og bliver også annonceret til salg af mægleren. Aftalen med mægleren gør, at mægleren kan sælge eller udleje lejlighederne. Bestemmelsen i IAS 40, afsnit 57, angiver, at det udelukkende er ved en ændring i anvendelse, at en ejendom kan skifte karakter fra varelager til investeringsejendom.

Henset til den ovenstående bestemmelse i IAS 40 samt Fondsrådets afgørelse af 22. februar 2010 er omklassifikationen af lejlighederne fra varelager til investeringsejendomme i det konkrete tilfælde efter styrelsens vurdering en fravigelse af principperne i IFRS. Efter styrelsens vurdering burde revisorerne derfor have søgt konsultation omkring forholdet, jf. RS 220, afsnit 30.

Idet revisorerne har undladt at søge konsultation om ovenstående forhold er det styrelsens vurdering, at revisorerne ikke har revideret forholdet i henhold til god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, sammenholdt med RS 220, afsnit 30 og RS 500, afsnit 2.
...”

I klageskrivelsen af 18. april har advokat A anført:

”...

På vegne de statsautoriserede revisorer K1 og K2 (herefter ”Revisorerne”) skal jeg herved påklage Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse af 22. marts 2011 vedrørende revisionen af årsrapporten for 2008 for B A/S (herefter ”Afgørelsen”).

...

I Afgørelsen gives Revisorerne en påtale for overtrædelse af revisorlovgivningen. Der nedlægges påstand om ophævelse af påtalen.

Kravet om ophævelse af påtalen er baseret på følgende hovedanbringender:

1. Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse er baseret på en forudsætning om, at årsrapporten for B for 2008 på tre konkrete områder ikke opfylder kravene til regnskabsaflæggelse i de internationale og EU-godkendte regnskabsstandarder (IFRS):
 - (i) Måling af ubebyggede grunde,
 - (ii) Præsentation af grunde og projektomkostninger i en linje, og
 - (iii) Overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringsejendomme.

Denne forudsætning er imidlertid ikke korrekt, hvilket fremgår af den korrespondance mellem E [revisionsaktieselskab] og Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, der gik forud for Erhvervs- og Selskabsstyrelsens beslutning i sagen. Korrespondancen vedlægges ...

Blandt andet for at lette Erhvervsankenævnets behandling af dette punkt, vil der fra klagerne blive fremsendt en nærmere redegørelse herom (herafter "Opfølgende redegørelse").

Der anmodes om, at forelæggelse for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i overensstemmelse med Bekendtgørelse om Erhvervsministeriets Erhvervsankenævn § 11, stk. 1, afventer fremsendelse af denne redegørelse.

2. Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse baserer sig endvidere på en forudsætning om, at årsrapporten for B A/S for 2008 har været fejlbehæftet i et sådant omfang, at der kunne kræves berigtigelse heraf i selskabets årsrapport for 2009 og udsendelse af selskabsmeddelelse herom. En nødvendig forudsætning herfor er imidlertid, at de påståede fejl er væsentlige og relevante ("af betydning for regnskabsbrugernes beslutningstagen"). Dette kriterium er ikke opfyldt for de påståede afvigelser fra IFRS standarderne. Selv om Erhvervsankenævnet måtte konkludere, at regnskabsstandarder er fraveget, er betingelserne for at anse årsrapporten for fejlbehæftet således ikke opfyldt.

Den Opfølgende redegørelse vil indeholde en nærmere redegørelse for dette synspunkt.

3. Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse baserer sig endelig på en forudsætning om, at Revisorerne burde have foretaget konsultation vedrørende de tre under punkt 1 nævnte regnskabsposter. Denne forudsætning er imidlertid heller ikke opfyldt. For det første er betingelserne for, at skulle foretage konsultation i henhold til RS 220 og Es [revisionsaktieselskab] interne politikker, ikke opfyldt. For det andet var der tilknyttet en IFRS ekspert fra Es IFRS G[ekspertafdeling] til revisionsteamet, hvorfor en konsultation i den konkrete situation ikke giver mening. Den konkrete IFRS ekspert, der var tilknyttet revisionsteamet, er den relevante ekspert indenfor de pågældende regnskabsområder, hvorfor teamet i realiteten skulle konsultere et medlem af revisionsteamet eller - mere direkte sagt - IFRS eksperten skulle konsultere med sig selv.

Det vil også blive redegjort nærmere herfor i den Opfølgende redegørelse.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens ovenfor under punkt 1 og 2 anførte forudsætninger er baseret på Fondsrådets afgørelse af 22. februar 2010 ... Det gøres således gældende, at Fondsrådets afgørelse ikke er korrekt. B A/S har valgt ikke at indbringe Fondsrådets afgørelse for Erhvervsankenævnet. Dette skal imidlertid ses i sammenhæng med, (i) at selskabet alene blev pålagt at foretage rettelser i den på dette tidspunkt endnu ikke aflagte årsrapport for

2009 samt udsende selskabsmeddelelse, og (ii) at de påståede fejl ikke gav anledning til rettelser i selskabets resultat, egenkapital eller resultat per aktie. B A/S' selskabsmeddelelse af 22. februar 2010 vedlægges ...

Selskabets manglende indbringelse af afgørelsen for Erhvervsankenævnet bør imidlertid ikke hindre Revisorernes krav på retlig beskyttelse.

For en korrekt stillingtagen til punkt 1 og 2 anser vi det derfor for nødvendigt, at Erhvervsankenævnet tager stilling til, om Fondsrådets afgørelse er korrekt, idet det gøres gældende, at påtalen til revisorerne bør ophæves allerede fordi forudsætningen om, at B A/S' årsrapport for 2008 er fejlbehæftet, ikke er korrekt.
..."

I skrivelse af 16. maj 2011 har advokat Finn Møller uddybet klagen, og i den forbindelse anført:

"...

Denne sag drejer sig om, hvorvidt de opgaveansvarlige partnere i tilstrækkelig grad har sikret sig, at der er foretaget passende konsultation vedrørende tre konkrete forhold i forbindelse med revisionen af regnskabet for B A/S (herefter "Selskabet") for 2008.

Sagen er principiel ikke blot for de opgaveansvarlige partnere, men helt generelt. Hvis Erhvervs- og Selskabsstyrelsen gives medhold i påstanden om, at der burde være foretaget konsultation i denne sag, vil dette således have generel og indgribende betydning for statsautoriserede revisorers tilrettelæggelse af revisionsarbejdet.

Det gøres på vegne af klagerne gældende, at der ikke er grundlag for at kræve konsultation, ud over den faktisk foretagne. Det gøres til støtte herfor gældende, at:

1. Det aflagte regnskab var ikke i strid med de dagældende regnskabsstandarder.
2. De tre relevante forhold vedrørende regnskabsaflæggelsen var hverken vanskelige eller omtvistelige.
3. Kravet til konsultation skal vurderes i lyset af, at en af revisionsvirksomhedens IFRS-eksperter med særlig fokus på ejendomsbranchen var knyttet direkte til revisionsteamet.

På basis af det ovenfor anførte gøres det principalt gældende, at der ikke foreligger noget grundlag for at give klagerne en påtale.

Subsidiært gøres det gældende, at der ikke i øvrigt er tilstrækkeligt grundlag for efter revisorloven at give en påtale, hvorved henvises til de generelle forvaltningsretlige principper, herunder særligt proportionalitetsprincippet.

1 Det aflagte regnskab var ikke i strid med de dagældende regnskabsstandarder

Fondbrådet har i afgørelse af 22. februar 2010 vurderet, at Selskabets regnskab for 2008 afveg fra de dagældende IFRS-standarder på følgende tre områder: (i) dagsværdiregulering af ubebyggede grunde, (ii) præsentation af grunde og udviklingsomkostninger i én linje og (iii) overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringsejendomme.

Fondbrådets afgørelse var rettet mod Selskabet. Afgørelsen pålagde alene Selskabet krav om en bestemt præsentation i regnskabet for 2009 (der på daværende tidspunkt endnu ikke var aflagt), og Selskabet har valgt ikke at indbringe afgørelsen for Erhvervsankenævnet.

Klagerne er ikke enige i afgørelsen, men har ikke haft hjemmel til at indbringe afgørelsen for Erhvervsankenævnet. Endvidere har Fondbrådet ikke benyttet lovens mulighed for at bede om bemærkninger fra revisorerne i forbindelse med Fondbrådets behandling af sagen over for Selskabet. Klagernes synspunkter vedrørende regnskabsaflæggelsen er derfor først kommet til udtryk i forbindelse med Erhvervs- og Selskabsstyrelsens kontrol af revisionen, hvilket er sket, efter at Fondbrådets afgørelse forelå. Klagernes synspunkter vedrørende de regnskabsmæssige forhold skal derfor findes i den til nærværende klage vedlagte korrespondance mellem klagerne og Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, hvortil henvises.

Til de tre relevante forhold vedrørende regnskabsaflæggelsen bemærkes endvidere følgende:

(a) Dagsværdiregulering af ubebyggede grunde

Fondbrådet har i afgørelsen af 22. februar 2010 pålagt Selskabet i årsrapporten for 2009 at måle såvel ubebyggede grunde som igangværende projekter på de ubebyggede grunde til dagsværdi i overensstemmelse med de ændrede bestemmelser i IAS 40 gældende fra den 1. januar 2009. Både Selskabet og klagerne er enige i, at målingerne skal ske til dagsværdi fra den 1. januar 2009, men dette har heller ikke været genstand for behandling i regnskabskontROLSagen. I årsrapporten for 2008 blev de ubebyggede grunde i projektperioden målt til dagsværdi i henhold til IAS 40, og igangværende projekter på de ubebyggede grunde blev målt til kostpris i henhold til IAS 16. Fondbrådet var enig i denne indregning og måling.

Selskabet har valgt at opgøre dagsværdi af de ubebyggede grunde i udviklingsperioden til dagsværdi ved udviklingsperiodens begyndelse, idet der dog en gang årligt testes for værdiforringelse. Dette er ikke en fravigelse af kravet om opgørelse til dagsværdi, men en relevant måde at opgøre dagsværdi på under de givne omstændigheder.

Der henvises i den forbindelse til forklaringen i ... (skrivelse af 14. september 2010 fra E[revisionsaktieselskab]), ... under punktet "Ad 1 Måling af ubebyggede grunde". En opgørelse til dagsværdi baseret på tilbagediskontering af ejendommens forventede fremtidige indtjening ville på baggrund af den daværende fortolkning af bestemmelserne i IAS 40 være forbundet med

alt for stor usikkerhed, ligesom der var risiko for at indregne værdistigninger, der ikke i IFRS er hjemmel til at indregne.

Endvidere bemærkes, at investeringsejendomme under opførelse efter de dagældende regler skulle måles til kostpris i henhold til IAS 16. I praksis ville det være vanskeligt at afgøre, om en værditilvækst skyldtes udviklingsprojektet eller en værdiændring for ejendommen, hvilket er en yderligere begrundelse for, at Selskabet har valgt at opgøre dagsværdien på denne konkrete måde.

I relation til investorernes beslutningstagen bemærkes, at den valgte måde at fastsætte dagsværdien på er kommunikeret præcist til regnskabslæserne i regnskabsprincipperne.

Det har for regnskabsåret 2008 ikke haft nogen betydning for resultatet eller egenkapitalen, om opgørelse af dagsværdi er sket på den ene eller den anden måde.

(b) Præsentation af grunde og projektkostninger i linje

Fondbrådet foretog i 2007 kontrol af Selskabets regnskaber for 2005 og 2006. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen opfordrede i den forbindelse Selskabet til at foretage en opdeling af den regnskabsmæssige præsentation i overensstemmelse med virksomhedens forretningssegmenter. "Investeringsejendomme under udvikling" er et forretningssegment og præsenteres derfor samlet i én linje.

I Fondbrådets afgørelse af 22. februar 2010 kræves udviklingsomkostningerne udskilt og præsenteret som materielle anlægsaktiver. Dette begrundes udelukkende med det formelle forhold, at udviklingsomkostningerne opgøres til kostpris, jf. IAS 16.

Udviklingsomkostningerne er uundgåeligt bundet til de ejendomme, hvortil de knytter sig. Opgørelse på en helt særskilt linje vil ikke give nogen selvstændig viden af værdi for regnskabslæseren og er heller ikke et specifikt krav i henhold til reglerne i IAS 1. I IAS 1 anføres det, at forskellige målemetoder indikerer, at aktiverne er forskellige af art eller funktion og derfor skal præsenteres som separate regnskabsposter. Der er imidlertid ikke tale om separate aktiver, men et samlet aktiv, hvor dele af aktivet måles efter forskellige målemetoder, og hvor art og funktion af aktivets enkelte bestanddele er den samme.

(c) Overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investerings-ejendomme

Selskabet har i regnskabsåret 2008 overført 85 lejligheder fra projektbeholdning (lejligheder, der søges solgt) til investeringsejendomme.

Efter Fondbrådets opfattelse skulle disse ejendomme fortsat have været optaget under projektbeholdningen, indtil der er indgået en lejekontrakt for den enkelte lejlighed.

Omklassifikation kræver en ændring i anvendelsen af ejendommen materialiseret ved en konkret begivenhed og ikke kun ved en ledelsesbeslutning. I henhold til IAS 40 udgør udleje et klart bevis for en sådan ændring.

I den foreliggende sag var salg umuliggjort på grund af den finansielle krise. Selskabet påbegyndte derfor bestræbelser på at udleje lejlighederne blandt andet ved indgåelse af en formidlingsaftale med en ekstern mægler om udlejning, og ved årets udgang var 26 lejligheder udlejet. Overgangen til udlejning var således ikke alene en ledelsesbeslutning, men var materialiseret i udleje af knap en tredjedel af lejlighederne og indgåelse af den nævnte formidlingsaftale. Klassifikationen som investeringsejendom var derfor korrekt også for de lejligheder, der endnu ikke var udlejet.

(d) Væsentlighed

Som anført ovenfor er det klagernes opfattelse, at der ikke i Selskabets regnskab for 2008 er sket konkret fravigelse af de internationale regnskabsregler ("IFRS").

Det er en yderligere betingelse for, at et regnskab kan anses for at indeholde "fejl", at de konkrete afvigelser kan betegnes som væsentlige.

Fondbrådet anfører i afgørelsen af 22. oktober 2010, at Selskabet ikke har gjort gældende, at de påståede fravigelser er uvæsentlige. Dette hænger muligvis sammen med, at Selskabet ikke mener, at der er sket fravigelse, og det derfor ikke giver mening at påstå, at fravigelserne ikke er væsentlige. Selskabet har dog over for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i sin skrivelse af 3. februar 2010 påpeget, at påbuddet om dagsværdiregulering af de eksisterende investeringsejendomme, hvorpå der er påbegyndt et udviklingsprojekt, ikke medfører ændringer i de aflagte årsrapporter for 2007 og 2008. Endvidere har Selskabet i samme skrivelse anført, at det er Selskabets opfattelse, at omklassificeringen af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringsejendomme ikke kan antages at få betydning for kursdannelsen af Selskabets aktier. For så vidt angår det tredje forhold om adskilt præsentation af ubebyggede grunde og udviklingsprojekter på disse grunde blev dette nævnt af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen på et møde med Selskabet umiddelbart før den endelige fondbrådsafgørelse. Dette forhold var ikke omtalt i udkastet til afgørelsen. Selskabet har derfor ikke haft mulighed for at tilkendegive sin holdning til væsentligheden af dette forhold.

Såfremt Erhvervsankenævnet måtte vurdere, at der er sket konkret fravigelse af reglerne i de internationale regnskabsstandarder, gøres det under denne sag gældende, at sådanne afvigelser under alle omstændigheder ikke er væsentlige.

IFRS bygger i langt højere grad end årsregnskabsloven på udtømmende regulering. IFRS-standarderne er omfattende og med detaljeret regulering. IFRS-standarderne indeholder en beskrivelse af regnskabspraksis, som IASB har vurderet vil føre til regnskaber, der indeholder relevant og pålidelig information om de transaktioner og andre begivenheder og forhold, de finder anvendelse på.

Som udgangspunkt anses et regnskab for korrekt, når det opfylder alle krav i standarderne. Ukritisk opfyldelse af al regnskabspraksis og alle oplysningskrav i IFRS-standarderne vil imidlertid dels påføre udstederne unødvendige omkostninger, dels føre til en overinformation, der vil gøre regnskaber vanskeligere at læse.

IFRS tillader derfor, at IFRS-standarderne fraviges, når virkningen af anvendelsen er uvæsentlig.

Om regnskabspraksis eller oplysningskrav i specifikke standarder i en specifik situation er væsentlig, bestemmes af definitionen af væsentlighed i IFRS Framework, punkt 30, der er sålydende:

”Information er væsentlig, hvis udeladelse heraf eller fejl heri kan have indflydelse på regnskabsbrugeres økonomiske beslutningstagen truffet på grundlag af årsregnskabet. Væsentligheden afhænger af størrelsen af posten eller fejlen, vurderet ud fra de specifikke forhold ved udeladelsen eller ved den fejlagtige oplysning. Derfor fungerer væsentlighedskriteriet som et niveau eller en grænse, snarere end som en primær kvalitativ egenskab, som oplysningen skal opfylde for at kunne være nyttig”.

og IAS 1, punkt 7; der er sålydende:

”Udeladelser eller fejlagtige oplysninger vedrørende poster anses for væsentlige, hvis disse hver for sig eller tilsammen kan have indflydelse på regnskabsbrugeres økonomiske beslutninger truffet på grundlag af årsregnskabet. Væsentlighed afhænger af udeladelsens eller den fejlagtige oplysnings størrelse og art vurderet ud fra de forhold, der gør sig gældende. Postens art eller størrelse eller en kombination af begge kan være den afgørende faktor”.

For ingen af de påberåbte fravigelser af reglerne er kravet om væsentlighed opfyldt.

Det er for alle tre forhold rent formelle bestemmelser, der danner grundlag for Fondsrådets vurdering af, at præsentationen i regnskabet skulle have været anderledes, og en ændring af præsentationen, som krævet af Fondsrådet, vil i ingen af de tre tilfælde give investorerne information, der *”hver for sig eller tilsammen kan have indflydelse på regnskabsbrugeres økonomiske beslutninger truffet på grundlag af årsregnskabet”*.

2 De tre relevante forhold vedrørende regnskabsaflæggelsen var hverken vanskelige eller omtvistelige

Af Revisionsstandard 220, punkt 30, fremgår, at den ansvarlige partner skal være ansvarlig for, at opgaveteamet foretager passende konsultation vedrørende vanskelige og omtvistelige forhold.

Es [revisionsaktieselskabets] interne regler vedrørende konsultation vedlægges ...

De tre omhandlede forhold vedrørende regnskabsaflæggelse var ikke vanskelige. Stillingtagen til de tre forhold kræver ikke specialviden, men ligger inden for rammerne af, hvad en revisor, der har ansvaret for revision af et børstnoteret selskab, skal kunne vurdere. Dette gælder så meget desto mere i den konkrete sag, hvor teamet via tilknytningen af en IFRS-ekspert med speciel kompetence på ejendomsområdet i særlig grad havde den kompetence, der var nødvendig for at vurdere forholdene.

Ved aflæggelse af regnskaber for børstnoterede selskaber skal selskabet selv have IFRS-kompetencer til at kunne aflægge regnskabet. Af hensyn til revisors uafhængighed må revisor ikke deltage i selve regnskabsudarbejdelsen, men skal revidere det af virksomheden aflagte regnskab.

Revisionsmæssig stillingtagen til de tre forhold har ikke været vanskelig. Som anført ovenfor er klagerne af den opfattelse, at der ikke er sket konkret afvigelse af regnskabsstandarderne, og endvidere at de tre påberåbte fravigelser er uvæsentlige. Selv om klagerne havde været enige med Fondsrådet i, at der var sket fravigelse af de konkrete regnskabsregler, ville dette derfor ikke have givet anledning til ændring i revisionspåtegningen.

De tre forhold var heller ikke omtvistelige, da regnskabet blev aflagt. Regnskabsposterne er først blevet omtvistelige med Fondsrådets afgørelse.

Med Bilag ... til klagen (skrivelse af 10. januar 2011 fra E[revisionsaktieselskab]) er vedlagt eksempler på håndtering af regnskabsmæssige problemstillinger vedrørende Selskabet med inddragelse af IFRS-specialisten på teamet. Det forhold, at der er inddraget en IFRS-ekspert, er ikke begrundet i, at de regnskabsmæssige problemer er vanskelige eller omtvistelige i den forstand, som angives i punkt 30 i Revisionsstandard 220. E inddrager i vidt omfang IFRS-eksperter i revisionsteams på E børstnoterede revisionskunder med henblik på at sikre den højest mulige kvalitet i relation til revisionen af virksomhedernes overholdelse af IFRS-reglerne.

Som anført i indledningen til dette supplerende indlæg er denne sag af principiel interesse, ikke blot for klagerne, men for alle statsautoriserede revisorer som sådan. Revisionsstandarden kræver, at der skal foretages passende konsultation. Endvidere er det et krav, at problemstillingen er vanskelig eller omtvistelig. Dette er nødvendigvis en afvejning, den enkelte revisor og ansvarlige partner må foretage i forbindelse med den konkrete revision.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen synes at antage, at i situationer, hvor Fondsrådet finder, at regnskabsregler er fraveget, fører det automatisk til et krav om, at foretaget konsultation kan kræves dokumenteret. Det er ikke acceptabelt. Den ansvarlige partner og det til opgaven sammensatte team skal være tilstrækkelig kvalificeret til at tage stilling til alle almindelige forhold, og formel konsultation skal kun gennemføres, når den ansvarlige partner vurderer forholdet som vanskelig eller omtvistelig.

Der er derfor ikke sket nogen fravigelse af revisionsstandarden eller Es politikker og derfor heller ikke af god revisionsskik.

3 Kravet til konsultation skal vurderes i lyset af, at revisionsvirksomhedens IFRS-ekspert inden for de relevante områder var knyttet direkte til revisionsteamet

De ovenfor anførte bemærkninger vedrørende regnskabet og kravene til konsultation er af mere generel karakter.

Der er forskellige måder at sikre en høj kvalitet af den gennemførte revision, herunder kvalitetskontrol, konsultation og valg af medlemmer af revisions-teamet. Valget af metode er ikke afgørende. Blot de valgte metoder tilsammen giver grundlag for den fornødne kvalitet. I denne konkrete sag har en af revisionsfirmaets IFRS-specialister med særlig fokus på ejendomsbranchen været knyttet direkte til teamet.

Behovet for konsultation i den konkrete sag skal ses i lyset heraf. Teamets kompetencer er således afgørende for, hvornår der skal foretages konsultation. Om et forhold er at anse som ”vanskeligt”, afhænger med andre ord af teamets sammensætning. En formel konsultation ville ikke have ført til en anbefaling til Selskabet om ændring af det aflagte regnskab for 2008 eller til en anden revisionspåtegning på regnskabet for 2008 end den konkret afgivne.

Endvidere betyder den direkte tilknytning af eksperten, at den øvrige del af teamet har haft let adgang til at drøfte forskellige problemstillinger med IFRS-specialisten, og teamet har ikke vurderet, at der var behov for formelle konsultationer ud over de konkret gennemførte.

God revisionsskik

Påtalen til klagerne er givet under henvisning til, at klagerne har overtrådt revisorlovens § 16, stk. 1, om god revisorskik.

Det er en forudsætning, at der kan statueres culpa i relation til revisors adfærd, for at denne kan anses som værende i strid med god revisorskik. Se således Højesterets afgørelse i U 1978.653 H.

Manglende iagttagelse af en enkelt bestemmelse i de meget omfattende revisionsstandards er ikke culpøst og er derfor heller ikke en overtrædelse af god revisorskik. Der skal ganske enkelt mere til.

Påtaler, der anvendes på forskellige områder i det offentligretlige system, må aldrig få tilfældighedens præg og bør til enhver tid være velbegrundet. Meddelelse af påtale er en alvorlig sag for den, der modtager påtalen.

I den foreliggende sag er betingelserne for at give en påtale ikke opfyldt. Dels foreligger der ikke handlinger, der kan kvalificeres som værende i strid med god revisionsskik, dels er en påtale ikke en proportional reaktion.

Som anført ovenfor er klagerne uenige i Fondsrådets afgørelse. Endvidere var eneste konsekvens for Selskabet af Fondsrådets afgørelse, at der skulle ske korrektion i det næstfølgende regnskab og udsendelse af Fondsbørsmeddelelse om dette krav.

Konklusion

Der foreligger ikke i denne sag noget grundlag for at give klagerne en påtale.

- Erhvervs- og Selskabsstyrelsens påtale er baseret på en forudsætning om, at Selskabets regnskab ikke er aflagt inden for rammerne af de internationale standarder. Denne forudsætning er ikke opfyldt, dels fordi der ikke foreligger en konkret fravigelse af regnskabsprincipperne, dels fordi det generelle krav om væsentlighed, som betingelse for at kunne tilsidesætte et regnskab, ikke er opfyldt.
 - Erhvervs- og Selskabsstyrelsens påtale er baseret på en forudsætning om, at klagerne ikke har foretaget passende konsultation vedrørende vanskelige og omtvistelige forhold. Denne forudsætning er heller ikke opfyldt, dels fordi de relevante forhold ikke var hverken vanskelige eller omtvistelige, dels fordi behovet for konsultation skal vurderes i lyset af, at en af firmaets IFRS-specialister med særlig fokus på ejendomsbranchen var knyttet direkte til teamet.
 - Erhvervs- og Selskabsstyrelsens påtale er baseret på en forudsætning om, at der foreligger brud på god revisionsskik. Selv i det tilfælde, at de to første forudsætninger havde været opfyldt, er denne tredje betingelse ikke opfyldt. Kravet til culpa/væsentlighed er således på ingen måde opfyldt i denne sag.
- ...”

I anledning af klagen har Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i en redegørelse af 15. juni 2011 udtalt:

”...

Sagens retlige omstændigheder

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget til lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder af 27. marts 2008, at formålet var at styrke kvaliteten af den lovpligtige revision.

Det er i bemærkningerne blandt andet anført, at ”*De bagvedliggende hensyn med lovforslaget er derfor at sikre, at den kompetence, der kendetegner den danske revisorstand, udbygges bedst muligt, så kvaliteten af revisors arbejde styrkes og til fulde lever op til de krav, der fremover bliver stillet på såvel EU- som globalt niveau.*”

Med vedtagelsen af den nye revisorlov [Lov nr. 468 af 17. juni 2008] blev der fastsat skærpede krav til revisionen af virksomheder af offentlig interesse herunder børsnoterede virksomheder, og Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

fik hjemmel til, at iværksætte og gennemføre en undersøgelse, hvis der er risiko for, at en revisor eller revisionsvirksomhed har overtrådt eller vil overtræde bestemmelser i eller efter revisorloven, jf. revisorlovens § 37.

Efter revisorlovens § 38, kan styrelsen kræve alle oplysninger af revisor og revisionsvirksomheden, der skønnes at være nødvendige for styrelsens afgørelse af, om der er sket eller vil ske en overtrædelse af bestemmelserne i revisorloven.

Det fremgår af revisorlovens § 40, at styrelsen efter afslutningen af en undersøgelse tager stilling til, om resultatet af undersøgelsen giver anledning til

1. at give en påtale
2. at påbyde, at overtrædelser skal bringes til ophør, eller
3. at indbringe revisor, revisionsvirksomheden eller begge for Revisornævnet.

...

Styrelsens bemærkninger

Styrelsen vil i det følgende afsnit adressere klagers ovenstående bemærkninger.

Ad. 1 Det aflagte regnskab var ikke i strid med de dagældende regnskabsstandarder.

Fondbrådet har den 22. februar 2010 truffet afgørelse om, at årsrapporten for B A/S for 2008 ... indeholdt fejl på tre områder. Afgørelse er ikke anket til Erhvervsankenævnet af virksomheden. Styrelsen skal i den forbindelse henviser til Fondbrådets afgørelse af regnskabssagen.

Styrelsen skal dog samtidig gøre opmærksom på, at selvom et regnskab er aflagt i overensstemmelse med de gældende standarder og øvrige krav til regnskabsaflæggelse, så er dette ikke ensbetydende med, at revisor ikke kan have overtrådt god revisorskik ved udførelsen af revisionen.

Ad. 2 De tre relevante forhold vedrørende regnskabsaflæggelsen var hverken vanskelige eller omtvistelige.

Det fremgår af revisorlovens § 16, stk. 1, at revision skal udføres i overensstemmelse med god revisorskik. Ved god revisorskik forstås, at revisionen skal udføres i overensstemmelse med de principper, som til enhver tid er almindeligt accepterede og anvendt af kyndige og ansvarsbevidste revisorer, og ved anvendelse af anerkendte metoder og revisionshandlinger. God revisorskik gøres synlig og udvikles blandt andet gennem revisionsstandarderne (RS).

Det fremgår af RS 200, afsnit 14a, at revisor ikke må udtrykke overensstemmelse med RS, medmindre revisor til fulde har overholdt alle for revisionen relevante RS.

Det fremgår af RS 220, afsnit 30, at den opgaveansvarlige partner skal:

- (a) Være ansvarlig for, at opgaveteamet foretager passende konsultation vedrørende vanskelige eller omtvistelige forhold
- (b) sikre sig, at opgaveteamets medlemmer har foretaget passende konsultation gennem opgavens forløb både inden for teamet og mellem teamet og andre på et passende niveau inden for eller uden for firmaet
- (c) sikre sig, at arten og omfanget af sådanne konsultationer og konklusioner, der er et resultat heraf, er dokumenteret og godkendt af dem, der er konsulteret, og
- (d) sikre sig, at de konklusioner, der er resultatet af konsultationer, er blevet implementeret.

Det fremgår af RS 500, afsnit 2, at revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen.

Det er styrelsens vurdering, at principperne i IFRS vedrørende den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold har været klare i de dagældende standarder også før Fondsrådet traf deres afgørelse. Styrelsen vil nedenfor gennemgå de enkelte forhold.

Vedrørende måling af ubebyggede grunde

Klageren anfører, at virksomheden (B), revisorerne og Fondsrådet er enige om, at de ubebyggede grunde skal måles til dagsværdi. Alligevel fremgår følgende afsnit af virksomhedens anvendte regnskabspraksis i årsrapporten for 2008:

”Investerings ejendomme under udvikling omfatter investerings ejendomme, hvor der er igangsat udvikling (bygninger under opførelse, tilbygninger og ombygningsprojekter) med henblik på fremtidig anvendelse som investerings ejendomme. Mens investerings ejendommene er under udvikling, måles de oprindelige investerings ejendomme til dagsværdien på tidspunktet for projektets igangsætning. Afholdte omkostninger til udvikling, der forventes at forøge investerings ejendommenes fremtidige afkast eller dagsværdi, måles i udviklingsperioden til kostpris og tillægges dagsværdien på den oprindelige investerings ejendom.

Ved udvikling på investerings ejendomme tillægges endvidere låneomkostninger, der kan henføres til udviklingsprojektet. Når udviklingen af investerings ejendommen er tilendebragt, overføres ejendommen til færdige investerings ejendomme og værdireguleres til den samlede dagsværdi af den færdigudviklede investerings ejendom. Værdiregulering til dagsværdi, herunder ændringer til dagsværdi, der kan henføres til den oprindelige investerings ejendom i udviklingsperioden indregnes i resultatopgørelsen i posten ”Værdiskabelse ved projektudvikling til egen beholdning”.

Investeringsejendomme under udvikling testes minimum årligt for værdiforringelse.”

De oprindelige investeringsejendomme (de ubebyggede grunde) måles i henhold til ovenstående regnskabspraksis til den dagsværdi, der var gældende på tidspunktet hvor udviklingsprojektet blev igangsat.

Virksomhedens ledelse har til Fondsrådet forklaret, at der foretages nedskrivning af de ubebyggede grunde, hvis dagsværdien er lavere end den dagsværdi, der var gældende på tidspunktet for igangsættelse af udviklingsprojektet. Dette førte til en nedskrivning af grundenes dagsværdi i 2008.

Virksomhedens ledelse har ligeledes forklaret, at fastfrysningen af dagsværdien på de ubebyggede grunde ikke har medført, at der mangler at blive indregnet opskrivning i virksomhedens årsrapporter, idet dagsværdien var uændret i 2006 og 2007.

IFRS kræver, at dagsværdien reguleres både hvis den stiger og hvis den falder. Virksomhedens regnskabsprincip er derfor i strid med principperne i IFRS. Revisorerne burde have konstateret, at det af virksomheden anvendte princip ikke var i overensstemmelse med IFRS, og derfor have foretaget konsultation, som krævet i henhold til RS 220, afsnit 30.

På den baggrund anmodede styrelsen revisorerne om en redegørelse for deres revision, herunder om revisorerne havde foretaget konsultation. Idet revisorerne ikke kunne dokumentere, at de havde foretaget konsultationen på det konkrete forhold, gav styrelsen dem en påtale herfor, jf. styrelsens brev af 22. marts 2011 ...

Vedrørende præsentationen af grunde og projektomkostninger i én linje

De ubebyggede grunde og udviklingsprojekterne indgår i samme linje i virksomhedens balancepost benævnt ”Investeringsejendomme under udvikling”. En del af denne post måles til dagsværdi (de ubebyggede grunde), mens resten af posten måles til kostpris (udviklingsprojekterne).

Fondsrådet har i sin afgørelse af 22. februar 2010 afgjort, at de ubebyggede grunde skulle præsenteres separat som investeringsejendomme og at udviklingsprojekterne skulle præsenteres som materielle anlægsaktiver.

IAS 1 (2003), afsnit 72, angiver, at beslutningen om, hvorvidt supplerende poster skal præsenteres separat, beror på en vurdering af blandt andet aktiverens art.

IAS 1 (2003), afsnit 73 angiver, at anvendelse af forskellige målingsgrundlag for forskellige kategorier af aktiver indikerer, at de er forskellige af art og funktion og derfor skal præsenteres som separate regnskabsposter.

Henset til de ovenstående bestemmelser i IAS 1 burde revisorerne have konstateret, at virksomhedens regnskabsmæssige behandling gik imod princip-

perne i IFRS. De skulle derefter have foretaget konsultation i henhold til RS 220, afsnit 30.

På den baggrund anmodede styrelsen revisorerne om en redegørelse for deres revision, herunder om revisorerne havde foretaget konsultation. Idet revisorerne ikke kunne dokumentere, at de havde foretaget konsultationen på det konkrete forhold, gav styrelsen dem en påtale herfor, jf. styrelsens brev af 22. marts 2011 ...

Overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringsejendomme
Virksomheden har opført 146 lejligheder beliggende på C [bydel] i D [by]. Heraf er 61 lejligheder solgt, og de resterende 85 lejligheder er overført fra projektbeholdning til investeringsejendomme.

Der blev indgået en aftale med en ekstern mægler om udlejning af de 85 lejligheder. Pr. 31. december 2008 var der underskrevet lejekontrakter på 26 lejligheder, og det var forventningen at de resterende lejligheder blev udlejet i løbet af 2009.

I henhold til formidlingsaftalen med den eksterne mægler kunne denne også sælge de enkelte lejligheder og lejlighederne blev annonceret til salg eller til leje på mæglerens hjemmeside.

Det fremgår af bestemmelsen i IAS 40, afsnit 57 (d), at der skal være indgået en lejeaftale for, at ejendommene kan overføres fra projektbeholdning til investeringsejendomme.

KPMG har i deres bog "Insights into IFRS 2006/7" side 239, skrevet "*In order to reclassify inventories to investment property, the change in use has to be evidenced by the commencement of an operating lease to another party.*"

PwC har i deres bog "The IFRS Manual of Accounting 2007", side 17037, skrevet "*When an operating lease is granted to a third party on a property held as inventory, the property should be transferred to investment property as soon as the operating lease commences.*"

Såvel den ovenstående bestemmelse i IAS 40 samt KPMG's og PwC's fortolkning er således i overensstemmelse med styrelsens vurdering af, at overførelse af de konkrete lejligheder fra projektbeholdning til investeringsejendomme er en fravigelse af principperne i IFRS.

Revisorerne har i deres brev af 14. september 2010 ... skrevet, at man formentlig godt kan forestille sig andre bevislige ændringer i ejendommens anvendelse, der kan retfærdiggøre en omklassifikation. Der er i den forbindelse henvist til E[revisorselskab]'s bog "F".

Forholdet må derfor siges at være omtvisteligt, hvorfor revisor bliver omfattet af pligten til at foretage konsultation, jf. RS 220, afsnit 30.

På den baggrund anmodede styrelsen revisorerne om en redegørelse for deres revision, herunder om revisorerne havde foretaget konsultation. Idet revisorerne ikke kunne dokumentere, at de havde foretaget konsultationen på det konkrete forhold, gav styrelsen dem en påtale herfor, jf. styrelsens brev af 22. marts 2011 ...

Vedrørende væsentlighed

RS 320 fastlægger væsentlighed ved revision og henviser i den forbindelse til definitionen i IASB's begrebsramme. Begrebsrammen fastlægger de begreber, der ligger til grund for udarbejdelse og præsentation af årsregnskaber til eksterne regnskabsbrugere.

Fondbrådet har i deres notat omkring væsentlighed [Fondbrådets generelle overvejelser og afvejsninger ved vurdering af væsentlighed i forbindelse med regnskabskontrol af 17. december 2008.] beskrevet, at deres betragtninger omkring væsentlighed tager udgangspunkt i IASB's begrebsramme. Angående indregning, måling og klassifikation har Fondbrådet endvidere skrevet, at fastlæggelsen af praksis gennem de trufne afgørelser bl.a. har været inspireret af FSR's "Notat vedrørende væsentlighed". Efter udsendelsen af RS 320 har Fondbrådet endvidere vurderet, at RS 320 ikke giver anledning til, at Fondbrådet ændrer praksis.

Fondbrådet har i deres afgørelse vurderet, at forholdene var væsentlige i henhold til IASB's begrebsramme, hvorfor forholdene også var væsentlige i henhold til RS 320.

Styrelsen har den 24. marts 2009 udgivet "Vejledning om bekendtgørelse om godkendte revisors erklæringer (erklæringsbekendtgørelsen)". Denne angiver på side 14, at Fondbrådets betragtninger omkring væsentlighed giver referencerammen, når revisor efter erklæringsbekendtgørelsen skal tage stilling til, om et forhold er væsentligt.

Styrelsens vejledning blev udsendt op til revisorernes underskrivelse af revisionspåtegningen på årsrapporten for B A/S, og har som følge deraf muligvis ikke været kendt af revisorerne. Revisorerne burde dog være bekendt med definition af væsentlighed i IASB's begrebsramme, RS 320 og Fondbrådets notat omkring væsentlighed.

Som anført ovenfor kan god revisorskik være overtrådt selvom et regnskab ikke indeholder væsentlige fejl eller mangler. I de tre nævnte forhold er revisorerne enige i virksomhedens regnskabsmæssige behandling. Havde omstændighederne således været, at:

- der skulle have været foretaget opskrivning af de ubebyggede grunde, da deres dagsværdi var forøget
- dagsværdien for de lejligheder, der fejlagtigt blev præsenteret som investeringsejendomme, var forskellig fra lejlighedernes kostpris

så ville både virksomhedens resultat og egenkapital have været påvirket heraf. Det er derfor styrelsens vurdering, at det var en væsentlig fejl, at revisorerne ikke søgte den krævede konsultation for de nævnte forhold.

Ad 3 Kravet til konsultation skal vurderes i lyset af, at en af revisionsvirksomhedens IFRS eksperter med særlig fokus på ejendomsbranchen var tilknyttet direkte til revisionsteamet.

Det fremgår af RS 220, afsnit 30, at den opgaveansvarlige partner skal sikre sig, at arten og omfanget af konsultationer og konklusioner er dokumenteret og godkendt af dem der er konsulteret. Dette gælder både i de tilfælde, hvor konsultationen er foretaget inden for teamet og hvor konsultationen er foretaget med andre uden for teamet.

Styrelsen har senest i styrelsens brev af 2. februar 2011 ... anmodet revisorerne om dokumentation for den eventuelle foretagne konsultation på de nævnte områder. Dette har revisorerne ikke været i stand til at dokumentere.

Det forhold at en ekspert er tilknyttet et revisionsteam er ingen garanti for, at eksperten er inde over de relevante områder. Idet revisorerne ikke har kunnet dokumentere anvendelsen af en ekspert (inden for eller uden for teamet) på de nævnte områder, er det styrelsens vurdering, at der er grundlag for at give revisorerne en påtale for den manglende konsultation.

Ad. Proportionaliteten af styrelsens valg af sanktion

Hvis styrelsen konstaterer en overtrædelse af revisorlovens bestemmelser kan styrelsen i henhold til revisorlovens § 40:

- give en påtale
- påbyde, at overtrædelser bringes til ophør
- indbringe revisor eller revisionsvirksomheden for Revisornævnet.

Styrelsen har vurderet, at revisorloven har været overtrådt som følge af den manglende konsultation.

Styrelsen foretager hver gang en undersøgelse afsluttes en vurdering af, om en overtrædelse har en sådan karakter, grovhed, omfang m.v., at styrelsen ønsker at indbringe revisor for Revisornævnet. I denne sag har styrelsen vurderet, at en påtale er en passende sanktion.

Dette skal ikke mindst ses i lyset af, at børsnoterede virksomheder skal aflægge årsrapporter af højeste standard, og det må derfor forventes, at revisorerne ligeledes følger højeste standard ved revisionen. Dette skal endvidere ses i sammenhæng med, at formålet med den nye revisorlov var at højne kvaliteten af revisors arbejde samt at stille skærpede krav til revisionen af børsnoterede virksomheders årsrapporter.
..."

I skrivelse af 29. juli 2011 har advokat Finn Møller yderligere anført:

”...

Indledningsvist bemærkes, at denne sag alene drejer sig om, hvorvidt de opgaveansvarlige partnere i tilstrækkelig grad har sikret sig, at der er foretaget passende konsultation vedrørende tre konkrete forhold i forbindelse med revisionen af regnskabet for B A/S (herefter ”Selskabet”) for 2008.

Ifølge Revisionsstandard 220 afsnit 30 skal opgaveteamet foretage passende konsultation vedrørende *vanskelige* eller *omtvistelige* forhold.

I Erhvervs- og Selskabsstyrelsens redegørelse af 15. juni 2011 til Erhvervsankenævnet om sagen anfører styrelsen ...:

”Det er styrelsens vurdering, at principperne i IFRS vedrørende den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold har været klare i de pågældende standarder.....”

Som det fremgår af punkt 2 i klagernes opfølgende indlæg af 16. maj 2011, er klagerne enige heri.

De helt grundlæggende betingelser for at kræve konsultation er derfor ikke opfyldt, og allerede af denne grund foreligger der ikke noget grundlag for at give klagerne en påtale.

oooo00000oooo

Styrelsens redegørelse til Erhvervsankenævnet giver i øvrigt anledning til følgende bemærkninger:

Konsultation

Revisionsstandard 220 omhandler ”Målet med og generelle principper for revision af regnskaber” og er en del af de principper, der skal sikre en høj kvalitet af revisionen.

Afsnit 30 i standarden fastlægger et princip om, at fagkyndige skal konsulteres vedrørende forhold, der er vanskelige eller omtvistelige. Hvorvidt et emne er vanskeligt eller omtvisteligt, skal imidlertid ses i lyset af det konkrete vidensniveau det pågældende medlem af teamet, henholdsvis det samlede team besidder.

E [revisorselskab] tilstræber at knytte relevante specialister til de konkrete revisionsteam. Det er en bedre og mere sikker måde at sikre høj kvalitet i revisionen end at besætte det enkelte team med mindre kvalificerede, som så til stadighed skal søge råd hos mere erfarne eller mere fagligt kvalificerede revisorer.

Til revisionsteamet i den konkrete sag har også været knyttet en ekspert indenfor de i relation til afgørelsen relevante områder.

E har som et led i styrelsens undersøgelse af revisionen den 10. januar 2011 sendt dokumentation for ekspertens involvering ..., hvor der er redegjort for IFRS-ekspertens omfattende involvering i revisionen på det regnskabstekniske niveau siden selskabets overgang til IFRS i 2005. Redegørelsen omfatter 2 af de 3 omhandlede regnskabsmæssige problemstillinger. Det ene af de disse forhold har været behandlet meget grundigt, også ved involvering af andre IFRS-eksperter i E og ved gennemgang af notater fra selskabet. I forbindelse med 2007 årsafslutningen har de 2 nævnte forhold har endvidere været diskuteret på møder med selskabets ledelse, hvor det er dokumenteret, at IFRS-eksperten har deltaget. Endelig er der sendt en kopi til styrelsen af et overordnet memo vedrørende IFRS-ekspertens gennemgang af 2007 årsrapporten, herunder en overordnet gennemgang af de af selskabet udfyldte IFRS-tjeklister. IFRS eksperten har udarbejdet et tilsvarende memo, dateret den 17. marts 2009, vedrørende sin gennemgang af 2008 årsrapporten. Dokumentation for 2007 årsrapporten er fremlagt i sagen, fordi de relevante regnskabsmæssige problemstillinger primært vedrører forhold, der blev overvejet i forbindelse med revisionen af 2007 årsrapporten.

I styrelsens redegørelse henvises til bemærkningerne til lovforslaget til lov om revisorer og revisionsvirksomheder af 27. marts 2008, og det angives, at de bagvedliggende hensyn med lovforslaget er at sikre, at den kompetence, der kendetegner den danske revisorstand, udbygges bedst muligt, så kvaliteten af revisors arbejde styrkes og til fulde lever op til de krav, der fremover bliver stillet på såvel EU- som globalt niveau. E lever netop op til disse bemærkninger (herunder de skærpede krav til revisionen af børsnoterede virksomheder) blandt andet ved tilknytning af en IFRS-ekspert til revisionsteamet.

Som det fremgår af styrelsens skrivelse til E af 6. oktober ..., har styrelsen således undersøgt Es retningslinjer for kvalitetssikringsgennemgang og dokumentationen for den foretagne kvalitetssikringsgennemgang i den konkrete sag og konkluderet, at dette ikke gav anledning til bemærkninger.

Som anført ovenfor mener både styrelsen og klagerne, – uanset uenigheden om regnskabet - at reglerne er klare.

Der er derfor ikke noget grundlag for påstanden om, at der burde være foretaget konsultation i denne sag. Det ville umuligt kunne have ført til en anden konklusion af revisionen.

I styrelsens afgørelse af 22. marts 2011 meddeler styrelsen klagerne en påtale under påstand om ”at de underskrivende revisorer **har undladt** at foretage den nødvendige konsultation på nedenstående områder i henhold til RS 220 afsnit 30”.

I styrelsens redegørelse af 15. juni 2011 ... anføres ”styrelsen gav de statsautoriserede revisorer en påtale for **ikke at have dokumenteret**, at de havde foretaget konsultation”. ... I redegørelsen anføres, at styrelsen i brev af 2. februar 2011 har bedt om dokumentation for, at konsultation er

foretaget på de pågældende områder. Dette har imidlertid ikke mening, når realiteten er, at der ikke var noget behov for konsultation.

Statsautoriserede revisorer planlægger og udfører revision med størst mulig kvalitet. Dette formål kan opnås på mange måder. Det er umuligt at tilrettelægge revisionen på en sådan måde, at det altid efterfølgende kan dokumenteres, at der er foretaget konsultation vedrørende alle forhold, hvor det måtte vise sig at styrelsen/Fondbrådet har en anden opfattelse af, hvordan regnskabet skulle være udformet. Som anført ovenfor har styrelsen godkendt Es kvalitetssikring af den pågældende regnskabsaflæggelse.

Denne sag er derfor principiel ikke blot for de opgaveansvarlige partnere, men helt generelt. Hvis Erhvervs- og Selskabsstyrelsen gives medhold i påstanden om, at der burde være foretaget konsultation i denne sag, vil dette således have generel og indgribende betydning for statsautoriserede revisors tilrettelæggelse af revisionsarbejdet.

Det aflagte regnskab var ikke i strid med de dagældende regnskabsregler

Styrelsen anfører i redegørelsen af 20. juni 2011, ”at selvom et regnskab er aflagt i overensstemmelse med de gældende standarder og øvrige krav til regnskabsaflæggelse, så er det ikke ensbetydende med, at revisor ikke har overtrådt god revisorskik ved udførelsen af revisionen”. Selv om det ikke kan afvises, at der i praksis kan findes sådanne eksempler, er det dog ikke tilfældet i denne sag. Såfremt der var enighed om, at regnskabet var aflagt i overensstemmelse med IFRS og henset til, at Styrelsen og E endvidere er enige om, at ”den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold har været klare i de dagældende standarder” (styrelsens redegørelse ...) er det helt utænkeligt, at der i så fald skulle være noget behov for konsultation.

Omvendt kan revisionen meget vel have opfyldt alle krav til kvalitet, selv om styrelsen/Fondbrådet efterfølgende måtte være af den opfattelse, at IFRS standarderne ikke er overholdt.

Det er derfor også relevant om Fondbrådets vurdering af regnskaberne er korrekt.

Idet der primært henvises til gennemgangen vedrørende de regnskabsmæssige forhold i klagerens supplerende redegørelse af 16. maj 2011, giver styrelsens redegørelse anledning til følgende supplerende bemærkninger:

Indledningsvist bemærkes, at IFRS standarderne er vedtaget af EU på grundlag af en forordning herom. Det er forudsat, at standarderne skal fortolkes ensartet i EU. IFRS standarderne foreligger oversat til de enkelte landes sprog, men, som det illustreres nedenfor, kan det føre til fejl at anvende de danske oversættelser af standarderne.

Dertil kommer, at standarderne tilsammen udgør et meget omfattende regelsæt. Konkrete regler i standarderne kan fraviges, når virkningen af fravigel-

sen er uvæsentlig. Begrebet ”uvæsentlig” skal i denne sammenhæng fortolkes i overensstemmelse med IFRS begrebsrammen og på basis af EU praksis. Information anses for væsentlig, hvis udeladelse heraf eller fejl heri kan have indflydelse på regnskabsbrugernes økonomiske beslutningstagen. Som ”målestok” for regnskabsbrugernes økonomiske beslutningsgrundlag anvendes sædvanligvis ”investorerne” (in casu aktionærerne i selskabet). De tre påståede fravigelser har på ingen måde en sådan væsentlighed, at det gør nogen forskel for investorernes beslutningstagen, om regnskabet aflægges, som det rent faktisk er sket, eller som Fondsrådet mener, det burde være sket. I det omfang man måtte være enig med Fondsrådet i, at der er sket konkret fravigelse af enkeltbestemmelser i standarderne, vil der således under alle omstændigheder være tale om lovlige fravigelser.

Til de tre konkrete regnskabsforhold bemærkes følgende:

Måling af ubebyggede grunde:

Det fastholdes, at den metode, der har været anvendt til fastsættelse af dagsværdi, er lovlig og i den konkrete regnskabsaflæggelse giver det bedste vurderingsgrundlag for investorerne (regnskabsbrugerne). Projektomkostningerne skulle efter reglerne opgøres til kostpris. En opskrivning af ejendommen ville skulle ske på grundlag af en tilbagediskontering af forventet fremtidig indtjening. Eftersom projektet imidlertid bestod af grund og projektomkostninger er det umuligt at adskille dette forventede fremtidige cash flow. Der bliver tale om et meget frit skøn med stor risiko for alt for store opskrivinger til skade for investorernes informationsgrundlag. Endvidere fremgik det klart af regnskabsprincipperne, at selskabet værdiansatte grundene med udgangspunkt i markedsværdien ved påbegyndelse af projektet.

Præsentation af grunde og projektomkostninger i én linje:

Som det fremgår af styrelsens redegørelse, beror præsentationen på en vurdering af blandt andet aktivernes art, og anvendelse af forskellige målingsgrundlag for forskellige kategorier af aktiver indikerer, at de er forskellige af art og funktion og derfor skal præsenteres som separate regnskabsposter.

IAS 1 fremhæver imidlertid netop, at der skal foretages en konkret vurdering af aktivernes art og funktion. I den engelske udgave er dette formuleret således: *“The judgement on whether additional items are presented separately is based on an assessment of a) the nature and liquidity of assets; b) the function of assets within the entity”*.

Yderligere fremhæves det, at forskellig måling kan indikere, at art og funktion er forskellig. Der skal således ske en vurdering ud fra fastlagte principper, og der er ikke tale om en entydig bestemmelse, der klart foreskriver præsentationsformen (dvs. bestemmelsen udtrykker ikke en regel, men et princip).

Selskabet har præsenteret de ubebyggede grunde og udviklingsprojekterne på disse grunde samlet i balancen, idet det er vurderingen, at grundene og udviklingsprojekterne nærmest er uadskillelige, og at art og funktion derfor

er den samme. Klagerne var på regnskabsafslæggelsestidspunktet enige i den anvendte metode - og er fortsat enige i denne vurdering.

Styrelsen har anmodet om dokumentation for stillingtagen til denne problemstilling (konsultation). Idet klagerne imidlertid ikke har fundet behandlingen omtvistelig, er der naturligvis ikke foretaget konsultation vedrørende det konkrete forhold. Klagerne har i skrivelse af 10. januar 2011 ... til styrelsen dokumenteret, at IFRS-eksperten har deltaget i et møde med selskabets ledelse, hvor præsentation af investeringsejendomme under opførelse har været drøftet.

Overførsel af lejligheder til projektbeholdninger:

Styrelsen gør gældende, at der skal være indgået en lejeaftale for, at ejendommene kan overføres fra projektbeholdning til investeringsejendomme.

Denne fortolkning er formentlig baseret på den danske oversættelse af IFRS-standarderne, som i relation til IAS 40, afsnit 57 lyder således:

"Der skal udelukkende foretages en overførsel til eller fra investeringsejendomme ved ændring i ejendommens anvendelse:

a)

d) når en operationel leasingkontrakt indgås med anden part, overføres ejendommen fra handelsejendomme til investeringsejendomme, eller

e)"

Den engelske version af IAS 40, afsnit 57 lyder således:

"Transfers to, or from, investment property shall be made when, and only when, there is a change in use, evidenced by:

a. ... ;

d. commencement of an operating lease to another party, for a transfer from inventories to investment property; or

e. ..."

Den danske oversættelse har udeladt "evidenced by". Den engelske version nævner, at der skal være en ændring i anvendelsen, og at det kun er ved en ændring i anvendelsen, at ejendommen kan overføres. Derimod fremhæves "evidenced by" ikke på samme måde, eksempelvis ved "evidenced by, and only by". Selve ændringen i anvendelsen er dermed afgørende, hvorimod måden, hvorpå ændringen i anvendelsen godtgøres, ikke er entydig. Denne nuance kommer ikke ind i den danske oversættelse, idet "evidenced by" er udeladt. Som anført nedenfor, er det den engelske version af standarden,

som Es internationale IFRS manual (F) fortolker, og også denne der skal lægges til grund for at få en ensartet regnskabsmæssig behandling i hele EU.

Styrelsen citerer i redegørelsen PwC's bog "The IFRS Manual of Accounting 2007" således: "When an operating lease is granted to a third party on a property held as inventory, the property should be transferred to investment property as soon as the operating lease commences" og konkluderer, at denne fortolkning er i overensstemmelse med styrelsens vurdering. Klagerne er ikke enige heri. PwC anfører, at når en beholdningsejendom udlejes, skal den overføres til investeringsejendomme. Det fremgår ikke, om dette ifølge PwC er den eneste situation, hvor en beholdningsejendom kan overføres til investeringsejendomme, eller om der også kan forekomme andre situationer, hvor en sådan overførsel kunne tillades.

Es internationale IFRS-manual, F, indeholder Es fortolkning af den regnskabsmæssige behandling i henhold til IFRS af en række problemstillinger. Fortolkningerne i bogen er baseret på en løbende opsamling af spørgsmål/svar kaldet Accounting Manuals. Tilblivelsen af Accounting Manuals undergår en meget grundig intern proces med input fra flere forskellige landes IFRS-eksperter. Der indgår beskrivelse af fakta, indsamling og undersøgelse af relevante IFRS-bestemmelser, og en fyldestgørende redegørelse for den konklusion, der foreslås for det konkrete spørgsmål.

Når en Accounting Manual er færdigbehandlet, skal denne fortolkning som udgangspunkt følges af Es medlemsfirmaer. Eventuelle fravigelser kræver en særlig godkendelsesproces i det enkelte firma.

Det betyder, at forhold, der behandles i Es Accounting Manuals (som i de fleste tilfælde er gengivet i F), udtrykker Es globale fortolkning af en problemstilling, og dermed også indeholder det svar, der skal gives i forbindelse med en eventuel konsultation om problemstillingen.

Formuleringen "This may be evidenced by" i Es F afsnit 6.1.4 'Transfer from inventories to investment property' i kapital 7 'Investment property' indikerer, at der kan være andre situationer end den i IAS 40 anførte opstilling, der giver mulighed for at overføre en ejendom fra "lagerbeholdning" til investeringsejendom. Som følge heraf var der i den konkrete sag ikke grund til at søge konsultation uden for kundeteamet om dette spørgsmål. Var der fundet behov for konsultation, ville det have været IFRS-eksperten eller en person med de samme kompetencer, som IFRS-eksperten på kundeteamet besidder, der var blevet spurgt, og denne person burde med støtte i Es F, jf. ovenfor, være kommet til samme konklusion.

Konklusion

Det fastholdes, at der ikke i denne sag foreligger noget grundlag for at give klagerne en påtale.

Dels foreligger der ikke handlinger, der kan kvalificeres som værende i strid med god revisionsskik, dels er en påtale ikke en proportional reaktion.

I denne forbindelse fremhæves endnu engang, at sagen alene drejer sig om, hvorvidt der burde være foretaget konsultation, at styrelsen er enig i, at reglerne var klare, og at styrelsen ikke har haft indvendinger til Es dokumentation for kvalitetskontrol af revisionen.

Som anført ovenfor, er det klagernes opfattelse, at denne sag er af principiel betydning for revisorerne generelt og jeg skal derfor anmode om et møde med nævnet med henblik på nærmere at redegøre for sagens faktum og retlige baggrund.”

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har i skrivelse af 29. august 2011 bemærket:

”...

Konsultation

Advokat Finn Møller anfører i brevet af 29. juli 2011, at både styrelsen og revisorerne er enige om, at principperne i IFRS standarderne vedrørende måling af ubebyggede grunde, præsentation af grunde og projektomkostninger i én linje og overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringejendomme er klare. Advokaten konkluderer derfor, at de grundlæggende betingelser for at kræve konsultation på de tre forhold derfor ikke er opfyldt.

Problemet er imidlertid, at revisorerne tillader en regnskabspraksis, der går imod de principper, der er vedtaget i IFRS standarderne, hvorfor forholdene netop bliver omtvistelige.

Advokaten anfører endvidere, at en IFRS-ekspert har været involveret vedrørende to af de tre forhold og henviser i den forbindelse til bilag 8.

Styrelsen har gennemgået dokumentationen i [bilaget], men har ikke kunnet finde dokumentation for, at IFRS-eksperten havde sagt god for den regnskabsmæssige behandling af de to forhold. Derfor anmodede styrelsen i brev af 2. februar 2011 ... revisorerne om præcist at redegøre for, hvor der i det fremsendte ... var dokumentation for IFRS-ekspertens konsultation på de konkrete forhold.

Revisorerne kunne i brev af 15. februar 2011 ... imidlertid ikke give disse konkrete henvisninger, men de anførte, at de tre forhold ikke var vanskelige eller omtvistelige, hvorfor der ikke var krav om konsultation.

Da revisorerne ikke har dokumenteret at have foretaget konsultation på disse omtvistelige forhold, har styrelsen givet dem en påtale ...

Advokaten anfører tillige, at styrelsen har godkendt Es kvalitetssikring af den pågældende regnskabsaflæggelse.

Styrelsen skal bemærke, at den ikke har godkendt den af E foretagne kvalitetssikringsgennemgang af revisionen af årsrapporten for B A/S for 2008.

Styrelsen gennemgik i forbindelse med undersøgelsen Es retningslinjer og dokumentation for den foretagne kvalitetssikringsgennemgang. Styrelsen fandt, at E havde de krævede retningslinjer for kvalitetssikringsgennemgang, og at E havde dokumentation for at have foretaget kvalitetssikringsgennemgang af revisionen af årsrapporten for 2008. Styrelsen har ikke foretaget en nærmere undersøgelse af denne dokumentation, men har blot påset, at dokumentationen var udarbejdet.

Det aflagte regnskab var ikke i strid med de dagældende regnskabsregler

Styrelsen er enig med klager i, at revisionen af en årsrapport kan være udført i overensstemmelse med god revisorskik, selvom Fondsrådet eller styrelsen måtte være af den opfattelse, at årsrapporten ikke overholder den for virksomheden gældende regnskabsmæssige begrebsramme. Det gælder imidlertid også, at en årsrapport kan være aflagt i overensstemmelse med en regnskabsmæssig begrebsramme, uden at det betyder, at revisionen heraf er udført i overensstemmelse med god revisorskik.

Sagen ved Erhvervsankenævnet vedrører ikke Fondsrådets afgørelse i regnskabssagen, idet denne ikke er indbragt for Erhvervsankenævnet. Sagen ved Erhvervsankenævnet vedrører derimod, om revisorerne i henhold til god revisorskik og dermed i henhold til revisionsstandarden skulle have foretaget konsultation omkring den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold.

I henhold til RS 220, afsnit 30, skal konsultation foretages ved vanskelige eller omtvistelige forhold.

Det er styrelsens vurdering, at principperne i IFRS standarderne vedrørende de tre forhold er klare, jf. styrelsens brev af 15. juni 2011 til nævnet. Når B i deres regnskabsaflæggelse går imod disse principper bliver forholdene omtvistelige og de opgaveansvarlige revisorer er ansvarlige for, at der bliver foretaget konsultation, jf. RS 220, afsnit 30.

Advokaten anfører ... i brevet af 29. juli 2011 nogle betragtninger omkring de specielle forhold vedrørende Bs regnskabsaflæggelse, forskelle mellem den engelske udgave og den danske udgave af IFRS standarderne, samt forhold vedrørende de store revisionsfirmaers fortolkningsbidrag til IFRS standarderne.

Det er styrelsens vurdering, at de af advokaten anførte betragtninger understøtter, at de tre forhold både er vanskelige og omtvistelige, hvilket medfører, at revisorerne skal foretage konsultation på disse tre områder i henhold til RS 220, afsnit 30.

Advokaten anfører desuden, at i det omfang man måtte være enig med Fondsrådet i, at der er sket konkret fravigelse af enkeltbestemmelser i stan-

darderne, vil der være tale om lovlige fravigelser, der ikke har betydning for regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger.

Revisorerne har ikke under deres revision fundet de tre områder uvæsentlige, herunder lagt en sådan vurdering til grund for at undlade konsultation. De har gjort det klart, at de er enige i den regnskabsmæssige behandling, hvorfor en væsentlighedsbetragtning er irrelevant i denne sag.

Det skal i øvrigt bemærkes, at Fondsrådet i dets afgørelse af 22. februar 2010 har givet påbud til B omkring ændring af regnskabsmæssige forhold ... Grundet den sene afgørelse skulle påbudene indarbejdes i årsrapporten for 2009. Påbudene skulle behandles som rettelse af fejl og B skulle udsende en selskabsmeddelelse angående Fondsrådets afgørelse. Fejlene er derfor ikke af Fondsrådet anset som lovlige fravigelser.

De tre forhold hvor styrelsen har givet revisorerne en påtale for den manglende konsultation er således fundet væsentlige og er ikke lovlige fravigelser, modsat hvad advokaten anfører i sit brev af 29. juli 2011 side 4 nederst.

Styrelsens konklusion

Det er fortsat styrelsens vurdering, at de statsautoriserede revisorer K1 og K2 har overtrådt god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, ved at revisorerne har undladt at foretage den nødvendige konsultation i henhold til RS 220, afsnit 30, vedrørende revisionen af de tre regnskabsmæssige forhold. ...”

I indlæg af 21. september 2011 har advokat Finn Møller bemærket:

”...

Ifølge revisorlovens § 37 kan Erhvervs- og Selskabsstyrelsen – hvis det vurderes, at der er en risiko for, at en revisor har overtrådt en bestemmelse i loven – iværksætte en undersøgelse med henblik på at konstatere en sådan overtrædelse.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har iværksat en undersøgelse af klagernes revision med henvisning til Fondsrådets afgørelse af 22. februar 2010 vedrørende Bs regnskab for 2008 ...

Undersøgelsen omfattede revisionen af tre konkrete regnskabsmæssige forhold, hvor Fondsrådet var uenig med B omkring regnskabsaflæggelsen, samt en generel undersøgelse vedrørende kvalitetssikringsgennemgang af opgaven.

Vedrørende kvalitetssikringsgennemgangen konkluderede styrelsen i skrivelse af 6. oktober 2010 ...: *”Gennemgangen af E’s retningslinjer og dokumentationen for den foretagne kvalitetssikringsgennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger fra styrelsens side”.*

Vedrørende de tre konkrete regnskabsmæssige forhold forespurgte Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i samme skrivelse ..., om disse forhold, efter klagerne opfattelse, faldt ind under konsultationspligten, hvilket klagerne afviste for alle tre forhold i skrivelse af 21. oktober 2010 I udkast til afgørelse af 26. november 2010 ... konkluderede Erhvervs- og Selskabsstyrelsen herefter for alle tre konkrete regnskabsforhold: *"Idet revisorerne har undladt at søge konsultation om ovenstående forhold er det styrelsens vurdering, at revisorerne ikke har revideret forholdet i overensstemmelse med god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, sammenholdt med RS 220, afsnit 30 og RS 500, afsnit 2"*.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen baserer denne konklusion på en konstatering af, at der er uenighed mellem Fondsrådet og klagerne omkring regnskabsaflæggelsen.

Den grundlæggende forudsætning i RS 220, afsnit 30, om, at et forhold skal være "vanskeligt eller omtvisteligt", før der er behov for konsultation, nævnes ikke.

Tilsyneladende baserer Erhvervs- og Selskabsstyrelsens forudsætning om, at forholdene er "vanskelige eller omtvistelige", sig alene på den kendsgerning, at Fondsrådet og klagerne er uenige om regnskabsaflæggelsen.

For klagerne er meddelelse af en påtale af væsentlig betydning. Klagerne har derfor en berettiget retlig interesse i, at alle forudsætninger, materielle såvel som retlige, for Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse undergives en nøje prøvelse.

Vanskelig eller omtvistelig

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens påstand om, at der burde være foretaget konsultation, baserer sig på en forudsætning om, at forholdet er "vanskeligt eller omtvisteligt", jf. RS 220, punkt 30.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har ikke dokumenteret, at dette er tilfældet i den konkrete sag, men anfører tværtimod i styrelsens redegørelse om sagen til Erhvevsankenævnet af 15. juni 2011 ...:

"Det er styrelsens vurdering, at principperne i IFRS vedrørende den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold har været klare i de pågældende standarder...."

E er enig i, at principperne i IFRS vedrørende den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold har været klare – og dermed **ikke vanskelige** – i de pågældende standarder.

Den regnskabsmæssige behandling af de tre regnskabsforhold blev endvidere først **omtvistelig**, da det viste sig, at Fondsrådet var uenig i regnskabsaflæggelsen.

På det tidspunkt hvor E udførte revisionen, var de tre regnskabsforhold således hverken vanskelige eller omtvistelige.

Styrelsens påstand om, at de tre regnskabsforhold er vanskelige eller omtvistelige, baseres udelukkende på den kendsgerning, at Fondsrådet og klagerne er uenige om forståelsen af standarderne.

En sådan uenighed (opstået efter revisionsopgavens afslutning) er ikke et tilstrækkeligt grundlag for at påstå, at et regnskabsforhold kan betegnes som ”vanskeligt eller omtvisteligt” i den forstand, som dette skal forstås efter RS 220, punkt 30. Det kræver en konkret vurdering, hvor alle forhold må medtages, herunder også sammensætningen af det konkrete revisionsteam og omfanget af teamets arbejde med problemstillingen i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for tidligere år.

De tre regnskabsforhold kunne således hverken betegnes som vanskelige eller omtvistelige ved regnskabsaflæggelsen for selskabet for 2008. Forholdene i sig selv var ikke vanskelige eller omtvistelige, der var en IFRS-ekspert med i teamet, og to af de tre forhold havde tidligere været til drøftelse og vurdering, jf. den med Bilag 8 fremlagte dokumentation.

Fondsrådets afgørelse

Det var først med Fondsrådets afgørelse, at der opstod tvivl om de tre regnskabsforhold. Fondsrådets afgørelse er imidlertid, efter klagerne opfattelse, forkert. Styrelsens påstand om, at de nævnte regnskabsforhold er vanskelige eller omtvistelige”, er udelukkende baseret på uenigheden mellem Fondsrådet og klagerne. Dette er begrundelsen for, at klagerne finder det vigtigt og nødvendigt, at Erhvervsankenævnet forholder sig til det materielle indhold i afgørelsen.

Tilrettelæggelse og gennemførelse af revisionen

Revisionsstandards har ikke hjemmel i nogen lov. De er generelle anbefalinger, der angiver, hvordan revisor bør gribe forskellige situationer an.

God revisorskik er en retlig standard, og ved fastlæggelse af denne retlige standard har revisionsstandarden karakter af en ”retlig norm”.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen synes i sin afgørelse at lægge til grund, at standarderne skal betragtes som ”bindende forskrifter”. Således gøres det gældende, at der er sket brud på god revisorskik, fordi en bestemmelse i en standard – efter styrelsens opfattelse – ikke er iagttaget.

Det helt centrale i denne sag er imidlertid uenigheden om fortolkningen og implementeringen af revisionsstandarden.

Revisor har ansvaret for at tilrettelægge revisionen. I den forbindelse skal revisor fortolke revisionsstandarden og beslutte, hvorledes standarden skal implementeres i den konkrete revisionsopgave.

Det er derfor også revisor, der skal foretage et skøn af, hvorvidt en regnskabsmæssig problemstilling er vanskelig eller omtvistelig, samt om der, som følge heraf, er behov for konsultation. Det kræver en konkret vurdering, hvor alle forhold må medtages, herunder også sammensætningen af det konkrete revisionsteam og omfanget af teamets arbejde med problemstillingen i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for tidligere år

Såfremt Erhvervs- og Selskabsstyrelsen – i egenskab af tilsynsmyndighed – ikke er enig i denne vurdering, må styrelsen godtgøre, at denne vurdering er forkert.

Et sådant bevis er på ingen måde ført i denne sag.

Tværtimod mener både Erhvervs- og Selskabsstyrelsen og E, ”*at principperne i IFRS vedrørende den regnskabsmæssige behandling af de tre forhold har været klare i de pågældende standarder*”.

Når myndighedens vurdering danner grundlag for meddelelse af en disciplinær sanktion i form af påtale, som det er sket i denne sag, må dokumentationen være uomtvistelig, ligesom andre forvaltningsretlige krav, herunder proportionalitetskravet, må iagttages.

Konklusion

Det fastholdes, at den af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen meddelte påtale skal ophæves.

De tre omhandlede regnskabsforhold var hverken vanskelige eller omtvistelige, og der foreligger allerede derfor ikke noget grundlag for at stille krav om konsultation.

Dertil kommer, at Fondsrådets afgørelse efter de indklagedes opfattelse er forkert. Erhvervs- og selskabsstyrelsens påstand om, at der skulle foretages konsultation, beror alene på det forhold, at der er uenighed mellem klagerne og Fondsrådet vedrørende de tre regnskabsforhold. Måtte Erhvervsankenævnet finde, at den (efter afslutningen af revisionen) konstaterede uenighed er tilstrækkelig til at betegne de tre regnskabsforhold som vanskelige eller omtvistelige, er det således nødvendigt konkret at tage stilling til Fondsrådets afgørelse.

Jeg tillader mig på klagerne vegne at fastholde ønsket om et møde med nævnet. På mødet vil Es IFRS-ansvarlige inden for det de tre regnskabsområder gennemgå disse med henblik på nævnets stillingtagen til Fondsrådets afgørelse.

Endvidere vil der blive redegjort for sagens principielle betydning, herunder vigtigheden af, at revisorerne i planlægning og udførelse af revisionsopgaver har mulighed for at foretage skøn, herunder et væsentlighedsskøn, ved fortolkning og implementering af de ganske omfattende revisionsstandarder.”

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har den 14. oktober 2011 heroverfor bemærket:

” ...

Grundlaget for styrelsens påtale

Advokat Finn Møller anfører i brevet af 21. september 2011, at styrelsens påtale af den 22. marts 2011 er baseret på en konstatering af, at der er uenighed mellem Fondsrådet og revisorerne omkring regnskabsaflæggelsen. Advokaten anfører endvidere, at den regnskabsmæssige behandling først blev omtvistelig, da det viste sig, at Fondsrådet var uenig i den regnskabsmæssige behandling.

Styrelsen har i brevene af 15. juni 2011 og 31. august 2011 til Erhvervsankenævnet redegjort for, at styrelsen har vurderet, at principperne i IFRS standarderne vedrørende måling af ubebyggede grunde, præsentation af grunde og projektomkostninger i én linje og overførsel af lejligheder fra projektbeholdninger til investeringsejendomme er klare. Fondsrådets afgørelse i regnskabssagen – som ikke har været indbragt for Erhvervsankenævnet og derfor ikke er til behandling under nærværende sag - har således blot bekræftet styrelsens opfattelse af, hvorledes principperne i IFRS skal forstås.

Det er styrelsens vurdering, at revisorerne under deres revision også burde have konstateret, at B's regnskabsaflæggelse gik imod principperne i IFRS. Dette bevirker, at de regnskabsmæssige forhold bliver omtvistelige, og revisorerne burde som følge heraf have foretaget konsultation.

I henhold til RS 220, afsnit 30, kan denne konsultation foretages inden for teamet, hvis kompetencen er til stede, eller med andre, der besidder den nødvendige kompetence. Den foretagne konsultation skal dokumenteres.

Revisorerne har i denne sag undladt at foretage den krævede konsultation, hvorfor styrelsens påtale er berettiget.

God revisorskik

Advokaten anfører i brevet af 21. september 2011, at styrelsen i sin afgørelse synes at lægge til grund, at standarderne skal betragtes som ”bindende forskrifter”.

Styrelsen har i brev af 15. juni 2011 anført, at revision skal udføres i overensstemmelse med god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1. I bemærkningerne til lovforslaget vedrørende revisorloven af 17. juni 2008 fremgår blandt andet følgende om god revisorskik:

”God revisorskik udfyldes løbende i takt med den udvikling, der sker i samfundet og naturligvis indenfor erhvervet selv. Generelt betyder kravet om god revisorskik, at arbejdet skal udføres som en god og kompetent gennemsnitsrevisor ville udføre det tilsvarende arbejde, hverken mere eller mindre. Målestokken er således hverken den højt specialiserede ekspertrevisor inden

for et bestemt område, eller den standard, som man vil kunne finde hos en dårlig og sjusket revisor.

God revisorskik synliggøres og udvikles især gennem domme, disciplinær-nævnskendelser (revisornævnskendelser), responsa, revisionsstandarder og –vejledninger, samt gennem praksis.”

Da der er tale om revisionen af en årsrapport for en børsnoteret virksomhed, øger dette kravet til kvaliteten af revisionen, jf. også styrelsens brev af 15. juni 2011.

God revisorskik kræver jf. ovenfor, at de for revisionen relevante revisionsstandarder overholdes.

Styrelsen har i denne sag konstateret, at revisorerne ikke har foretaget konsultation vedrørende den regnskabsmæssige behandling af tre forhold. Som omtalt ovenfor er det styrelsens opfattelse, at IFRS har været klar med hensyn til den regnskabsmæssige behandling - også før Fondsrådet traf afgørelse i regnskabssagen.

Det er derfor styrelsens opfattelse, at RS 220, afsnit 30, skulle have været overholdt af revisorerne. Styrelsen har derfor været berettiget til at give revisorerne en påtale for ikke at have overholdt god revisorskik, idet de har undladt at foretage den krævede konsultation.
...”

Advokat Finn Møller er ved skrivelse af 14. november 2011 fremkommet med blandt andet følgende yderligere bemærkninger:

”...

Erhvervs- og Selskabsstyrelsens skrivelse af 14. oktober 2011 i ovennævnte sag indeholder efter klagerne opfattelse ikke nye forhold vedrørende sagen.

Klagerne vil derfor begrænse nærværende indlæg til en generel opsamling af sagen.

Indledningsvist bemærkes, at ønsket om et møde med Erhvervsankenævnet fastholdes, idet denne sag af E vurderes som værende principiel, ikke blot for klagerne, men helt generelt.

Meddelelse af en påtale er en alvorlig sag. Klagerne har krav på en rimelig retsbeskyttelse, og meddelelse af en påtale må aldrig få tilfældighedens præg.

I denne sag har de indklagede revisorer afgivet påtegning på et regnskab efter gennemførelse af en grundig revision.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har undersøgt Es retningslinjer for kvalitets-sikringsgennemgang og dokumentation for den foretagne kvalitetssikrings-

gennemgang i den konkrete sag og konkluderet, at dette ikke gav anledning til bemærkninger.

Til revisionsteamet i den konkrete sag har endvidere været knyttet en ekspert inden for de relevante områder.

Ifølge revisionsstandard 220, punkt 30, skal revisorerne foretage konsultation, hvis forhold vedrørende regnskabsaflæggelsen er *vanskelige* eller *omtvistelige*.

Revisorerne har imidlertid ikke fundet de omhandlende forhold hverken *vanskelige* eller *omtvistelige*.

Efterfølgende viser det sig, at Fondsrådet på enkelte områder er uenige med selskabet og revisorerne vedrørende regnskabsaflæggelsen.

Herefter meddeler Erhvervs- og Selskabsstyrelsen klagerne en påtale. Argumentet er, at klagerne skulle have indset, at regnskabsaflæggelsen (efter Fondsrådets opfattelse) er i strid med regnskabsstandarden, og derfor skulle have foretaget konsultation.

Klagerne var imidlertid – og er fortsat – af den opfattelse, at regnskabet var korrekt aflagt og i fuld overensstemmelse med regnskabsstandarden.

Hvordan skal en revisor komme til den konklusion, at han skal foretage konsultation, når han (i) er af den opfattelse, at regnskabet er korrekt aflagt i overensstemmelse med alle regnskabsstandarden, (ii) ikke opfatter forholdene som vanskelige eller omtvistelige, (iii) allerede har den relevante ekspert med på revisionsteamet, og (iv) der er foretaget en fuldt forsvarlig kvalitetskontrol?

Selskabet har (formentlig af praktiske grunde) valgt ikke at indbringe de konkrete forhold vedrørende regnskabet for Erhvervsankenævnet, og revisorerne har kun mulighed for at få denne kontrol via retsbeskyttelsen i den foreliggende sag.

Det er imidlertid ikke nødvendigt at foretage denne vurdering af regnskabet. Betingelserne for at pålægge klagerne en påtale er således ikke opfyldt, blot fordi det senere viser sig, at Fondsrådet er uenig i visse forhold vedrørende regnskabsaflæggelsen.

Det må i det mindste dokumenteres, at revisor burde indse, at der var grundlag for at foretage konsultation, og dette helt grundlæggende krav er på ingen måde opfyldt i denne sag. Tværtimod.

Alene af denne grund bør påtalen ophæves.

Hvilken konklusion skulle et revisionsfirma kunne drage af, at der meddeles en påtale i denne sag? At (i) selv om revisionsteamet mener, at revisionen er korrekt udført, (ii) selv om revisionsteamet ikke opfatter relevante regn-

skabsforhold som vanskelige eller omtvistelige, (iii) selv om de relevante eksperter har været tilknyttet teamet, og (iv) selv om kvalitetskontrollen i øvrigt har været fuldt tilstrækkelig, skal der alligevel foretages konsultation?

En sådan konsultation ville umuliggøre gennemførelse af en normal revision.

Det fastholdes således, at den af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen meddelte påtale i denne sag skal ophæves.”

Ankenævnet har ikke fundet grundlag for at imødekomme en anmodning om mundtlig forhandling.

Ankenævnet udtaler:

1. Klageadgang

Efter § 1, stk. 1, i lov om Erhvervsankenævnet er ankenævnet klageinstans for administrative afgørelser i det omfang, dette er fastsat i lov eller i henhold til lov. I henhold til § 51 i revisorloven kan afgørelser truffet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen i henhold til loven eller forskrifter udstedt i medfør af loven indbringes for Erhvervsankenævnet.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har ved skrivelse af 22. marts 2011 over for klagerne påtalt, at disse har overtrådt revisorlovens § 16 om god revisorskik, fordi klagerne undlod at foretage den nødvendige konsultation på tre nærmere angivne områder.

Erklæringer fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen om, hvad styrelsen anser som gældende ret, er ikke i sig selv afgørelser, der kan påklages til Erhvervsankenævnet. Den foreliggende påtale er ikke afgivet som led i en almindelig vejledningspligt, men for at få klagerne til at agere på en bestemt måde, som Erhvervs- og Selskabsstyrelsen finder er i overensstemmelse med gældende ret, og indgår dermed som en del af det tilsynsarbejde, der fremgår af revisorlovens § 32. I hvert fald under disse omstændigheder finder ankenævnet, at klageren har en saglig interesse i at få ankenævnets prøvelse af grundlaget for den givne påtale, hvor Erhvervsankenævnet realitetsbehandler klagen.

2. Realitetsbehandling af klagen

I henhold til revisorlovens § 16, stk. 1, skal revisorer udføre opgaver efter lovens § 1, stk. 2, herunder afgivelse revisionspåtegninger på regnskaber, i overensstemmelse med god revisorskik, herunder udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader. God revisorskik indebærer desuden, at revisor skal udvise integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd, professionel kompetence og fornøden omhu ved udførelsen af opgaverne.

I bemærkningerne til lovforslaget til § 16 (LFF 2007-2008.2.120) anføres blandt andet:

”...

Af stk. 1, 2. pkt., fremgår det, at opgaver omfattet af § 1, stk. 2, skal udføres i overensstemmelse med god revisorskik, herunder i overensstemmelse med nøjagtighed og den hurtighed, som deres beskaffenhed tillader. I forhold til den gældende lov er begrebet ”omhu” ikke længere medtaget, idet dette begreb i stedet indgår som en del af de nye etiske principper i stk. 1, 3. pkt. I forhold til den gældende lovs § 2, stk. 2, er det nu eksplicit anført, at nøjagtighed og hurtighed også anses for at være en del af god revisorskik.

”God revisorskik” er herudover uændret i forhold til den gældende lov og udtrykker derfor som ovenfor nævnt blandt andet den adfærd, som den gode og omhyggelige, fagligt kompetente revisor udviser.

Bestemmelsen om god revisorskik udbygges i stk. 1, 3. pkt., med et krav om, at revisor i sit arbejde i overensstemmelse med god revisorskik skal iagttage krav om integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd samt professionel kompetence og fornøden omhu.

...

Ved ”professionel adfærd” forstås, at revisor skal overholde relevant lovgivning og anden regulering og undgå enhver form for adfærd, der kan give standen et dårligt omdømme.

Ved ”professionel kompetence og fornøden omhu” forstås, at revisor er forpligtet til løbende at vedligeholde sin faglige viden og færdigheder på det niveau, der er nødvendigt for at sikre, at klienten eller arbejdsgiveren modtager en kvalificeret professionel ydelse. Ydelsen skal være baseret på en opdateret viden om den seneste udvikling inden for god skik, lovgivning og metoder. Revisor skal ved levering af professionelle ydelser optræde omhyggeligt og i overensstemmelse med relevante faglige og professionelle standarder.

...

God revisorskik udfyldes løbende i takt med den udvikling, der sker i samfundet og naturligvis inden for erhvervet selv. Generelt betyder kravet om god re-

visorskik, at arbejdet skal udføres som en god og kompetent gennemsnitsrevisor ville have udført det pågældende arbejde, hverken mere eller mindre. Målestokken er således hverken den højt specialiserede ekspertrevisor inden for et bestemt område, eller den standard, som man vil kunne finde hos en dårlig og sjusket revisor.

God revisorskik synliggøres og udvikles især gennem domme, disciplinærnævnskendelser (revisornævnskendelser), responsa, revisionsstandarder og -vejledninger, samt gennem praksis.
...”

Det anføres i revisionsstandard RS 200, afsnit 14a, at revisor ikke må udtrykke overensstemmelse med RS, medmindre revisor til fulde har overholdt alle for revisionen relevante RS.

Det anføres i RS 220, afsnit 30, endvidere, at den opgaveansvarlige partner skal (a) være ansvarlig for, at opgaveteamet foretager passende konsultation vedrørende vanskelige eller omtvistelige forhold, (b) sikre sig, at opgaveteamets medlemmer har foretaget passende konsultation gennem opgavens forløb både inden for teamet og mellem teamet og andre på et passende niveau inden for eller uden for teamet, (c) sikre sig, at arten og omfanget af sådanne konsultationer og konklusioner, der er resultatet heraf, er dokumenteret og godkendt af dem, der er konsulteret, og (d) sikre sig, at de konklusioner, der er resultatet af konsultationer, er blevet implementeret.

Det anføres endelig i RS 500, afsnit 2, at revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at blive i stand til at drage konklusioner, som er tilstrækkelige som grundlag for revisionskonklusionen.

Erhvervsankenævnet bemærker, at Fondsrådet ikke forud for rådets afgørelse af 22. februar 2010 har anmodet om klagernes bemærkninger, og at klagerne ikke har haft hjemmel til at indbringe Fondsrådets afgørelse for Erhvervsankenævnet.

Erhvervsankenævnet finder efter en samlet vurdering, at klagerne ikke har overtrådt revisorlovens § 16, stk. 1, om god revisorskik.

For så vidt angår de i Fondsrådets afgørelse af 22. februar 2010 behandlede forhold bemærkes, at disse forhold ikke kan anses for at have været vanskelige eller omtvistelige på en sådan måde, at klagerne ved at undlade at foretage konsultation mellem teamet og andre på et passende niveau inden for eller uden for firmaet har overtrådt revisionsstandard RS 220, afsnit 30. Nævnet har herved navnlig lagt vægt på forhold-

denes karakter og betydning og på, at der var knyttet en IFRS-ekspert med særlig indsigt inden for de relevante områder til revisionsteamet.

Ankenævnet ophæver derfor den af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen ved skrivelsen af 22. marts 2011 afgivne påtale.

Steen Mejer
næstformand for ankenævnet